

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 12 FEBRUARI 1936

No. 1050

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoehweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgepluutweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

Blz.

VERLAGING VAN DE VASTE LASTEN, GEZIEN VANUIT HET ECONOMISCH GEZICHTSPUNT door J. Groot	108
Het Engelsch-Fransche crediet door C. A. Klaasse....	109
Gewone uitgaaf of fondsboeking door Prof. Dr. N. J. Polak	109
De Amsterdamsche zeehaven in 1935.....	110
Het executiewetsontwerp in de Staten-Generaal door Mr. J. Wilkens	112
Het verslag van de Algemeene Volkscredietbank door Prof. G. Gonggrijp	113
De tabakscompensatie door C. A. Klaasse	115
De nieuwe theestatistiek door J. F. Haccoû	117
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De spoorwegen in Zuid-Afrika door Prof. Dr. C. G. W. Schumann	118
AANTEKENINGEN:	
De buitenlandsche handel van Estland en Letland en de muntpariteit.....	119
Wijziging van de indexcijfers van Nederlandsche aandelen	120
INGEZONDEN STUKKEN:	
Industrie- en landbouwsteun door Ir. J. S. Keyser met Naschrift door Ir. W. H. van Leeuwen.....	121
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	120
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	122
Emissies in Januari 1936	122
STATISTIEKEN	123—126
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

11 FEBRUARI 1936.

Gedurende deze week zijn de geldkoersen verder teruggelopen. Voor vrijgekomen gelden is het moeilijk plaatsing te vinden, terwijl door velen met het oog op de onzekere toekomst een afwachtende houding wordt aangenomen. Wanneer de wisselkoersen deze verder mogelijk maken, zullen ook voor goudtransporten van Amerika naar hier tijdelijk eenige middelen aan de geldmarkt onttrokken worden. De rente voor drie-maands bankaccepten is tot 1½ pCt. teruggelopen, op welken prijs er echter meer geld dan papier is. Halfjaars schatkistpapier noteert 17/8 pCt., jaars 2½ pCt. Call kwam weder op ¼ pCt. Prolongatie 1¼ pCt.

* * *

Ook op de wisselmarkt weet men nog lange niet waar men aan toe is. De Dollarkoers blijft nog steeds — ondanks het feit, dat goud-remises naar Europa onderweg zijn — op het lage niveau. Hier bewoog de koers zich rond de 1.457/s. De \$/£ koers is tot 5.03½ opgelopen; van hoogerhand is ingegrepen om een te sterke stijging van het Pond te voorkomen, slot 5.01½. Hier is het Pond tot 7.30½ gestegen om tenslotte tot 7.29½ terug te gaan. De Fransche Franc bleef tusschen de 9.73 en 9.74 schommelen; slot lager op 9.72½. De £/Frs.-koers werd rond de 75 gehouden, \$/Frs. nog steeds rond het goudinvoerpunt. Belga's zijn van 24.85 op 24.80½ teruggedaan. Marken bleven rond de 59.30. Creditspermarken, die aanvankelijk gezocht bleven, liepen gisteren eenigszins terug. Canadeesche Dollars 1.45½. Argentijnsche Pesos 40½.

Uit de marges op de termijnmarkt zou men mogen opmaken, dat de naaste toekomst van onzen Gulden beter beoordeeld wordt. Eén- en drie-maands Ponden deden tenslotte 1 resp. 5¼ c. agio, Dollars op deze termijnen ¼ resp. 1¼ c. opgeld. Het deport van den Franschen Franc is tot 2 resp. 8 p. teruggedaan.

De prijs voor gouden baren is een weinig gestegen; voor Amsterdam en Londen levering werd een oogenblik f 1.651 genoteerd, slot weder f 1.649,50. Eagles 2.49%, Sovereigns 12.29, Gouden Tientjes 10.12½. Marken bankpapier 42½, Marken zilver 45¼.

VERLAGING VAN DE VASTE LASTEN, GEZIEN VANUIT HET ECONOMISCH GEZICHTSPUNT.

Er zijn er velen in den lande, die zich in principe wel kunnen vereenigen met de aanpassingsgedachte, die de huidige Regeering in het centrum van hare economische politiek stelt, maar die toch ontevreden zijn over de methode, waarop de Regeering haar doel tracht te bereiken. Zij zien wel in, dat het bedrijfsleven moet worden bevrijd van de drukkende verliezen, die daarop nu al jaren rusten en zij begrijpen ook wel, dat een ingrijpende verlaging van de productiekosten een doelmatig middel is om in de bestaanden toestand verbetering te brengen. Aanvaardbaar is daarom voor hen ook het feit, dat de Regeering met alle denkbare middelen de verlaging van het loonpeil bevordert, maar men is teleurgesteld over het uitblijven van een krachtig ingrijpen terzake van de z.g. „Vaste Lasten”.

Oppervlakkig gezien lijkt deze teleurstelling gerechtvaardigd te zijn. Immers, men zal op den duur niet kunnen voortgaan met de verlaging van de loonen, zonder dat de vaste lasten, die van ieders inkomenbesteding een zoo belangrijk deel vormen, worden verlicht, of m.a.w. het is geheel onmogelijk te achten, dat de noodzakelijke productiekostenverlaging kan worden verwezenlijkt, uitsluitend ten koste van de loonen. Op zichzelf beschouwd is dat ook juist en de Regeering is dan ook ongetwijfeld ten volle overtuigd van het feit, dat de door haar gevolgde aanpassingspolitiek alleen mogelijkheid van slagen biedt, wanneer de vaste lasten een ingrijpende verlaging ondergaan.

De vraag, die dus overblijft, is alleen maar, in hoeverre die dringend noodzakelijke lastenverlaging kan worden bereikt door ingrijpen van Regeeringswege. Om die vraag te kunnen oplossen dient men eerst de productiekosten aan een nadere ontleding te onderwerpen. Doet men dat, dan zal men tot het inzicht komen, dat de productiekosten uiteenvallen in twee groepen, n.l. loon en rente, of m.a.w. dan zal men tot de conclusie komen, dat alle productiekosten zonder uitzondering tenslotte behooren tot de loonkosten of tot de rentekosten.

Oppervlakkig gezien lijkt het of er naast het loon, dat in de onderneming wordt betaald aan de arbeiders en aan het personeel en naast de rente, die wordt betaald aan diegenen, die aan de onderneming, in één of anderen vorm, geld hebben geleend, nog tal van andere productiekosten bestaan. Men denkt dan in dit verband aan de materiaalkosten, de machinekosten, de algemeene onkosten, de verkoopkosten, e.a. Gaat men echter op deze zaak wat dieper in, dan blijkt, dat ook al deze productiekosten tenslotte uiteenvallen in een groep loonkosten en een groep rentekosten. De ondernemer immers, die materialen koopt en daardoor dus materiaalkosten maakt, betaalt den koop prijs van die materialen aan den leverancier, die met behulp van de zoo verkregen opbrengst loon betaalt aan *zijn* arbeiders, aan *zijn* personeel en rente aan degenen, die *hem* geld hebben geleend. Wellicht zal hij een deel van de opbrengst ook aanwenden voor den aankoop van nieuwe machines, maar tegenover de levering van de machines betaalt hij dan den koop prijs aan den machinefabrikant, die daardoor op zijn beurt in staat wordt gesteld loon en rente in *zijn* bedrijf te betalen en zoo blijkt dus, wanneer men de „Kausalkette” maar lang genoeg volgt, dat alle productiekosten tenslotte uiteenvallen in twee groepen, n.l. loonkosten en rentekosten.

Het is daarom ook duidelijk, dat een Regeering, die de productiekosten verlagen wil, dat alleen kan doen door het loon en de rente tezamen omlaag te brengen. Terzake van de loonpolitiek is de Regeering in haar plannen geslaagd; het loonniveau is zeer belangrijk gedaald en het daalt nog voortdurend. Van de rente kan men helaas niet hetzelfde zeggen, de rentestand is in de crisisjaren slechts weinig gedaald en de vraag

rijst nu, waarom de Regeering hier niet ingrijpt en waarom zij niet met krachtige hand de rente omlaag drukt, door bijv. de maximum rente op 2½ pCt. te stellen. Een dergelijke maatregel zou immers niet alleen de productiekosten flink verlagen, maar daarenboven zou daardoor op de totale staatsschuld van ongeveer f 3 milliard een jaarlijksche rentebesparing van pl.m. f 45 miljoen kunnen worden bereikt, wat ongetwijfeld een belangrijke verlichting van de begrootingszorgen zou beteekenen.

Er moeten dus wel zeer dringende redenen zijn, die juist deze Regeering, die immers de verlaging van de productiekosten als het centrum van hare geheele economische politiek heeft gekozen, ervan terughouden tot wettelijke renteverlaging te besluiten. Die dringende redenen zijn er inderdaad; de Regeering, hoezeer ook overtuigd van de onafwijsbare noodzakelijkheid van renteverlaging, weet, dat door een ingrijpen van boven af, slechts averechtsche resultaten zouden worden bereikt.

Om dit te begrijpen dient men zich rekenschap te geven van den toestand, die thans op de kapitaalmarkt bestaat. De meeste kapitaalbezitters achten de huidige economische omstandigheden zoo onzeker, dat zij hun geld bij de banken beleggen en met een minimum rentevergoeding genoegen nemen, of desnoods hun geld geheel renteloos in de brandkast laten liggen, liever dan het kapitaal bloot te stellen aan het risico van de productie.

De bewering, die men zoo veelvuldig hoort uiten, dat in dezen tijd een groot kapitaaloverschot zou bestaan, is dan ook geheel onjuist. Het tegendeel is waar; er heerscht een kapitaalstekort. Geld is er zeker in overvloed voorhanden, maar de bezitters van dat geld zijn niet bereid, zelfs niet tegen vergoeding van hooge rente, hun kapitaal op langere termijn uit te zetten en het daardoor ter beschikking van de productie te stellen. En wat zou er nu gebeuren, wanneer de Regeering den rentestand door wettelijke maatregelen omlaag zou drukken? Het eenig resultaat van een dergelijk besluit zou zijn, dat onder de kapitaalbezitters, die thans hun kapitaal nog in de productiekosten hebben belegd, er velen zouden zijn, die in verband met de geringe rente, die zij voortaan zouden ontvangen, het beleggingsrisico te groot zouden achten, waardoor het reeds bestaande tekort op de kapitaalmarkt nog ernstiger vormen zou gaan aannemen. Afgezien nog daarvan zou overigens de financiële reputatie van den Staat, door een wettelijke renteverlaging, ten zeerste worden bedreigd, waardoor de Staatsfinanciering, die toch al zooveel zorgen baart, nog moeilijker zou worden.

De Regeering, het zij nogmaals gezegd, die de onmiskenbare noodzaak van de renteverlaging wel degelijk inziet, volgt dan ook een geheel anderen weg om haar doel te bereiken. Eenige maanden geleden heeft zij namelijk een politieke richtlijn aanvaard, die er op gericht is, de rust in den lande, die door allerhande alarmeerende geruchten en beweringen verloren was geraakt, weer te herstellen. Politieke rust, financiële rust en economische rust is het devies, dat de Regeering zich heeft gesteld, in de vaste overtuiging, dat terugkeer van de rust zal leiden tot herstel van vertrouwen van de kapitaalbezitters in den algemeenen gang van zaken. Slaagt de Regeering er inderdaad in dit vertrouwen te herstellen, dan is zij een belangrijken stap in de goede richting gevorderd. Iedere kapitaalbezitter zal dan immers, rekening houdende met zijn eigen belang, er voor zorg dragen, dat zijn kapitaal geen dag langer dan noodig is, renteloos in de brandkast blijft liggen. Hij zal er belegging voor zoeken en daardoor zal dan de zoo gewenschte overheveling van het kapitaal, dat thans op korten termijn is uitgezet, naar de kapitaalmarkt plaats vinden. Omdat nu, in verband met de sterk ingekrompen productie, de vraag naar kapitaal gering is, zal tegenover een sterk vergroot aanbod een betrekkelijk geringe vraag komen te staan, met

het gevolg, dat de rente automatisch zal dalen tot het zoo begeerde lage niveau.

Daarmee zal dan tevens het vraagstuk van de vaste lasten tot oplossing zijn gebracht. Zooals wij hiervoren uiteenzetten bestaan immers de productiekosten uitsluitend uit loon en rente, en de vaste lasten zijn in wezen niet anders dan de rentekosten, die in onze maatschappij in één of anderen vorm betaald worden. Verlaging van den rentestand en verlaging van de vaste lasten zijn dus eigenlijk twee benamingen voor hetzelfde begrip.

Er is eenigen tijd geleden een wetsontwerp „tot verlaging van enkele vaste lasten” ingediend. Dit wetsvoorstel beoogt echter geenszins te zijn een principieele oplossing van het vaste lastenvraagstuk. De bedoeling ervan is alleen om de huren, die zich nog niet hebben aangepast aan de sterk gewijzigde economische omstandigheden, op een lager niveau te brengen en in verband daarmee ook maatregelen te treffen voor hypotheekrente en pandbriefrente. Verder kon de Regeering met hare maatregelen ook niet gaan omdat, zooals wij hierboven trachten te verklaren, de verlaging van de vaste lasten een proces is, dat zich automatisch, dus zonder ingrijpen van boven af, moet voltrekken.

J. GROOT.

HET ENGELSCHE-FRANSCH E CREDIET.

De berichten omtrent de besprekingen inzake de Engelsche credietverstrekking aan Frankrijk zijn nog niet erg duidelijk. In kruiken en kannen schijnt bovendien de transactie nog lang niet te zijn. En omtrent de details doen de meest uiteenlopende geruchten de ronde. Maar in elk geval kan men aannemen, dat de Fransche Regeering voor de gedeeltelijke voorziening in de behoeften van de schatkist het oog geslagen heeft op de Londensche geldmarkt. Dat feit op zichzelf is, wanneer men de situatie iets nader analyseert, feitelijk heel wonderlijk en alleen maar te verklaren op grond van monetaire atavismen.

Internationale credietverleening moet — wil zij beteekenis hebben — daarop gericht zijn, dat het geldnemende land koopkracht ter beschikking gesteld krijgt, die het aanwendt om in zijn behoefte aan vast of vlottend kapitaal te voorzien. Zulk een geval doet zich voor, wanneer het geldnemersland een importoverschot heeft, dat door het opnemen van crediet in het buitenland kan worden vereffend. Zoowel bij credietverleening op langen, als op korten termijn kan zich de situatie voordoen.

Het is intusschen ook denkbaar, dat er kapitaal- of geldbeweging intreedt, zonder dat er in het geldnemende land een betalingsbalansdeficit valt te overbruggen. Alsdan zal het gevolg zijn, dat in het credietnemende land goud binnenvloeit. De credietbehoefte der individueele geldnemers kan dan op geheel dezelfde wijze gedekt worden, maar voor de volkshuishouding kan men dan reeds de gerechtvaardigde vraag opwerpen of de internationale credietverleening wel zin heeft; want weliswaar krijgt ook hier het geldnemende land koopkracht ter beschikking, maar deze koopkracht wordt niet aangewend in het land waar zij thuishoort in den normalen kringloop productie-consumptie, of productie-credietverschaffing-consumptie. Hier wordt in het geldnemende land op grond van den goudimport nieuwe koopkracht gecreëerd. Er zijn verhoudingen denkbaar, waarbij zelfs een onder zulke omstandigheden verstrekking van internationaal crediet nuttig is. Maar men zal toegeven, dat dit toch alleen maar mogelijk is, wanneer het geldnemende land de volkomen vrije beschikking heeft over het via de credietverschaffing geïmporteerde goud.

Wanneer wij nu denken aan het concrete geval der Engelsche credietverleening aan Frankrijk, dan komt men tot de volgende feiten. Aangenomen, dat het Exchange Equalisation Fund niet beschikt over een noemenswaard bedrag aan Francs, zal het nood-

wendige resultaat van een credietverstrekking moeten zijn, dat Frankrijk de beschikking krijgt over een bedrag goud gelijk aan het verleende crediet. Het is daarbij niet denkbaar, dat de Engelschen het crediet zullen geven zonder deugdelijke goudclausule en wellicht zelfs versterking daarvan door een verband op het ter beschikking gestelde goud. Dat beteekent dus, dat de Fransche Regeering of de Banque de France het uit Londen verkregen, resp. daar ge-earmarkte goud niet kunnen beschouwen als een goudschat, waarover zij de vrije beschikking hebben. Zeer zeker zal men dit goud tijdens den duur van het crediet niet kunnen gebruiken voor het eenige doel, waarvoor tenslotte zulk een goudvoorraad nut kan bewijzen: de pariteitshandhaving.

Als men zich nu die situatie voor oogen stelt, moet men dan niet concludeeren, dat zulk een crediettransactie alleen maar kan dienen als zelfbedrog? Als de Fransche Regeering geld wil hebben, en zij neemt daartoe een Engelsch crediet op, dan komt dat tenslotte hierop neer, dat de Banque de France het geld verschaft. Ondanks zijn ruimere opvattingen dan zijn voorganger voelt blijkbaar ook de heer Tannery er niet voor om dat geld zoo maar als voorschot te geven. Maar wanneer hij nu het geld wel geeft tegen goud, dat uit hoofde van het Engelsche crediet ter beschikking komt, dan strooit hij zich en anderen zand in de oogen. Juist omdat als een paal boven water staat, dat die goudvoorraad alleen maar gebruikt kan worden om straks het crediet weer af te lossen en zeker niet inmiddels voor de wiselkoershandhaving disponibel is. En wat blijft er dan voor verschil over tusschen de schijntransactie: Engelsch crediet, gouddepôt, geldcreatie daartegen, en het wezen: geldcreatie door de Banque de France?

C. A. KLAASSE.

GEWONE UITGAAF OF FONDSBOEKING.

In ons artikel „Perspectieven” in E.-S.B. van 4 December 1935 (blz. 1062) opperden wij bezwaren tegen het over twintig jaar verdelen van de in vier jaar tijds te verrichten uitgaven voor verbetering van de landsverdediging. Wij stelden in het licht, dat, gezien de snelle ontwikkeling van de techniek, de aan te schaffen weermiddelen zeker binnen twintig jaar moeten worden vervangen en daarvoor nieuwe uitgaven moeten worden gedaan, dat derhalve de uitgaven op de gewone dienst thuis behoren en niet op de kapitaaldienst, waarheen ze via een Fonds worden overgeheveld, en dat deze overheveling geen ander materieel gevolg heeft dan dat men de tekorten op de gewone dienst te klein ziet en daardoor de drang tot bezuiniging minder ernstig neemt.

Het voorlopig verslag over het Wetsontwerp tot instelling van een Landsverdedigingsfonds (Bijlage Tweede Kamer 1935/36 No. 222) bevat soortgelijke opmerkingen:

„Verscheidene leden, voorstanders van de verbetering van de materiele uitrusting; deelden in zoover de meening van de hierboven aan het woord zijnde tegenstanders van deze versterking, dat ook zij fondsvorming in beginsel een onjuist middel ter bereiking van het gestelde doel achtten. Zij achtten het niet uitgesloten, dat over vier jaren, wanneer het geheele bedrag van f 53.400.000 zal zijn verwerkt, nieuwe uitgaven voor de materiele uitrusting zouden noodig zijn, maar dan blijft nog gedurende zestien jaren de druk van rente en aflossing der leening bestaan. De voorgestelde wijze van financiering zou alleen dan juist zijn, indien vaststond, dat in twintig jaren geen verdere verbetering van de materiele uitrusting noodig zou zijn. Sommigen hunner dan ook van meening, dat de voorgestelde voorzieningen uit den gewonen dienst bekostigd zouden moeten worden. Anderen zouden zich evenwel over hun bezwaren kunnen heenzetten, indien de Regeering bereid zou zijn, den aflossings-

termijn aanzienlijk korter te stellen dan 20 jaren. Eenige leden zouden dezen termijn op ten hoogste acht jaren willen stellen."

Daarop antwoordde de Regeering in de Memorie van Antwoord het volgende:

„Zooals reeds in de Memorie van Toelichting op het ontwerp van de wet tot instelling van een defensiefonds werd opgemerkt, laat de financieele toestand van het Rijk niet toe, thans den gewonen dienst voor de defensie met een groot aantal millioenen meer te belasten dan in 1935 het geval was. Er blijft dus geen ander middel over dan de vorming van een fonds om in korten tijd het allernoodzakelijkste aan materieel aan te schaffen. Ten einde te voorkomen, dat de jaarlijks op het VIIIste hoofdstuk der Rijksbegrooting te brengen som voor rente en aflossing in verhouding tot het geheele bedrag van dat hoofdstuk buitensporig hoog zou worden, heeft de Regeering gemeend, dat een aflossing van de ten behoeve van het fonds ontvangen sommen in 20 jaren, aanvangende in het eerste jaar, dat het fonds in werking treedt, een redelijke oplossing is. De annuïteit bedraagt dan niettemin nog f 3.570.000, waarbij aangenomen is, dat de beschikbare gelden gelijkmatig over 4 jaren zouden worden verbruikt; werd de duur van het fonds tot 8 jaren verkort, zooals door sommige leden wenschelijk wordt geacht en zou de eerste aflossing eveneens in 1936 plaats hebben, dan zou de annuïteit rond f 7.2 millioen bedragen. Een dergelijk hoog bedrag zou de defensiebegrooting, in verband met de andere behoeften van leger en vloot, zoodanig doen stijgen, dat in de tegenwoordige financieele omstandigheden daaraan niet gedacht kan worden."

Wij verbazen ons ten zeerste over dit lichtvaardige, nietszeggende antwoord. Als de begroting een uitgaaf niet kan dragen, dan moet die uitgaaf of niet gedaan worden, of in de plaats komen van een andere, minder nodige, dus nagelaten uitgaaf. De derde mogelijkheid is, dat men een tekort becijfert.

Boeking van een uitgaaf, die nodig wordt geacht — en na de mededelingen van een Amerikaan in de Nieuwe Rotterdamse Courant zal wel bijna iedereen van de noodzakelijkheid van uitgaven voor Landsverdediging overtuigd zijn — boeking van zulk een uitgaaf op de toekomst heeft geen ander effect dan dat men het tekort, hetwelk men behoorde te becijferen, niet naar buiten vertoont. Gevolg: verminderde drang tot bezuiniging op andere uitgaven, mindere ernst met de gezondmaking der financiën, mindere bereidheid tot het brengen van individuele en groeps-gewijze offers ten bate van het algemeen.

Wie enige ervaring heeft in het bedrijfsleven weet, hoe de ondernemers, die hun verliezen durfden vertonen en af te schrijven, tegelijkertijd hun bedrijven grondig reorganiseerden en op hun bedrijfs- en privé-uitgaven tijdig wisten te bezuinigen, meestal spoedig het vertrouwen van hun relaties en vooral van hun crediteuren herwonnen, indien zij het al verloren hadden, en een nieuwe periode van bloei voor hun zaken ingingen. Hij weet ook, dat vele ondernemers, die hun verliezen bedekten door flatteren hunner balansen en winst- en verliesrekeningen en voortgingen met hun zaken en hun huishouding op de oude wijze te beheren, met die schijn slechts aan kleine, ondeskundige relaties vertrouwen inboezemden, terwijl de grotere zakenvrienden met oordeel des onderscheids zich geleidelijk terugtrokken en dat door hun in vraagvorm gefluisterde opmerkingen de kring der terughoudenden steeds groter werd, totdat de lemen voeten zoever afbrokkelden, dat zij de metalen reuzen niet meer konden dragen.

Moge het gemeen overleg tussen Regeering en Staten-Generaal, dat eerstdaags over dit wetsontwerp is te wachten, ertoe leiden, dat de Staat het goede voorbeeld volge en geve van zuivere verantwoordelijkheid zonder flatteren van jaarrekeningen. Het wankele credietwezen heeft dat goede voorbeeld nodig. Het zal ons land en in moreel en in materieel opzicht ten goede komen. P.

DE AMSTERDAMSCH E ZEEHAVEN IN 1935.

Liet 1934 tegenover het voorafgegane jaar een lichte verbetering zien van het havenverkeer van Amsterdam, het jaar 1935 bracht weer een belangrijken achteruitgang.

Zeescheepvaart. Het aantal der in de haven aangekomen zeeschepen verminderde van 3222 in 1934 tot 2893 in 1935; de totale tonnenmaat der aangekomen zeeschepen van 4.638.017 netto register ton in 1934 tot 4.178 271 N.R.T. in 1935. Het aantal in ballast binnengekomen schepen nam daarbij weder toe van 218 in 1934 tot 231 in 1935.

Het aantal schepen, hetwelk de Amsterdamsche haven uitsluitend aandeed om te bunkeren, verminderde in het afgelopen jaar wederom in belangrijke mate. Over de jaren 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934 en 1935 bedroeg het aantal dier schepen resp. 192, 95, 133, 147, 138, 108 en 55. De hoeveelheid in de haven gebunkerde brandstoffen verminderde evenzeer, zij het niet in dezelfde verhouding. Voor kolen en olie bedroegen de cijfers voor 1934 resp. 305.643 ton¹⁾ en 39.122 ton; voor 1935 258.716 ton en 46.042 ton.

Rijnvaart. Het getal der te Amsterdam aangekomen en vandaar vertrokken Rijnschepen, hetwelk in de jaren 1933 en 1934 een stijging had doen zien, liep in het afgelopen jaar weder terug. Zooals uit het hierneven geplaatste overzicht blijkt, verminderde het aantal beladen aangekomen schepen van 1789 in 1934 tot 1666 in 1935. Het aantal ledig aangekomen schepen verminderde eveneens, nl. van 193 in 1934 tot 110 in 1935. Bij de vertrokken schepen daalde het aantal beladen naar Duitschland vertrokken schepen van 1210 in 1934 tot 982 in 1935, het aantal ledig daarheen vertrokken schepen van 249 tot 230, verminderde het aantal beladen naar elders vertrokken schepen van 24 tot 20 en liep het aantal ledig naar elders vertrokken schepen terug van 571 tot 517.

*Goederenverkeer.*²⁾ Het totale havenverkeer³⁾ verminderde van 6.476.842 ton in 1934 tot 5.798.699 ton in 1935, derhalve met 678.143 ton of 10.5 pCt. Begrijpt men onder het totale havenverkeer zoowel de ten doorvoer bestemde geloste als de ten doorvoer bestemde geladen goederen, dan bedraagt dit voor 1934 7.557.311 ton en voor 1935 6.879.455 ton; de vermindering bedraagt dan dus 677.856 ton of 8.9 pCt. Het cijfer van 6.879.455 ton moest als grondslag worden genomen voor de gereproduceerde cirkelgrafiek, omdat deze alle samenstellende deelen van het havenverkeer in beeld brengt. Uit de genoemde cijfers valt reeds af te lezen, dat, zooals hieronder nog nader zal blijken, de achteruitgang van 1934 op 1935 in sterkere mate moet worden toegeschreven aan een vermindering van de hoeveelheden in- en uitgevoerde goederen dan aan een achteruitgang van het transitoverkeer.

De verhouding tusschen stukgoed en massagoedverkeer⁴⁾ verschoof weer verder ten gunste van het

¹⁾ Onder „ton” wordt hier en in het vervolg, waar gesproken wordt van goederenhoeveelheden, een hoeveelheid van 1000 kg verstaan.

²⁾ Bij de samenstelling van de cijferoverzichten en de cirkelgrafiek betreffende het goederenverkeer is gebruik gemaakt van de maandstatistiek van den in-, uit- en doorvoer, tweede deel, van het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

³⁾ Hieronder wordt verstaan de som van de in de maandstatistiek vermelde hoeveelheden, gelost bij invoer ter zee en langs rivieren en kanalen en de hoeveelheden, geladen bij uitvoer ter zee en langs rivieren en kanalen vermeerderd met het hoogste der beide cijfers, welke men verkrijgt bij optelling; cenerzijds van de hoeveelheden, ter zee en langs rivieren en kanalen bij doorvoer aangevoerd, anderzijds van de hoeveelheden, ter zee en langs rivieren en kanalen bij doorvoer afgevoerd.

⁴⁾ Onder massagoederen worden in dit overzicht verstaan: kolen, ertsen, minerale oliën en derivaten daarvan, hout, granen en zaden.

Rijnschepen (laadvermogen in 1000 M³.)

Jaren	A a n g e k o m e n				V e r t r o k k e n							
	Beladen		Ledig		Beladen		Ledig		Beladen		Ledig	
	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen naar Duitschland	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen naar elders	Aantal	Laadvermogen
1929	2762	2064	171	186	1362	1049	334	309	80	46	1278	1007
1930	2570	1855	117	127	1323	987	267	233	109	85	1176	853
1931	2319	1689	92	93	1150	795	294	275	48	29	1040	779
1932	1514	1114	51	51	959	665	184	175	19	9	583	449
1933	1596	1141	126	114	1112	789	164	146	24	13	580	457
1934	1789	1298	193	174	1210	862	249	215	24	11	571	484
1935	1666	1189	110	105	982	652	230	181	20	10	517	434

stukgoedverkeer. Van het totale havenverkeer vormde het stukgoedverkeer 48 pCt. (1934: 45.9 pCt.); het massagoedverkeer 52 pCt. (1934: 54.1 pCt.). Worden de doorvoercijfers bij beide richtingen (gelost en geladen) medegeteld, dan bedragen de percentages voor stukgoed en massagoed resp. 48.7 en 51.3 (1934: 49.4 en 50.6).

Het verkeer in alle massagoederen met uitzondering van dat in minerale oliën en granen vertoont, zooals onderstaand overzicht doet zien, in het afgevoeren jaar een sterken achteruitgang tegenover 1934.

Totaal havenverkeer van massagoederen te Amsterdam. (in 1000 ton)

Artikel	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Kolen	1877	1768	1705	1486	1662	1583	1650
(alle bunkercolen inbegrepen)				1662	1583	1650	1355
Hout	739	627	514	360	461	368	258
Minerale oliën:							
Petroleum....	134	130	126	121	136	141	161
Benzine.....	133	109	141	160	180	208	225
Gasolie.....	51	47	56	51	79	117	139
Stookolie....	84	67	62	54	76	95	144
(alle bunkerstookolie inbegrepen)				76	95	144	141
Ruwe aardoliën en n.a.g. derivaten	113	102	73	49	76	109	65
Zaden	329	259	426	409	276	264	336
Granen	408	402	506	454	363	338	202
Ertsen	103	167	184	167	160	172	136

De achteruitgang van het cijfer voor kolen is een gevolg van een vermindering zowel van den invoer (uit Polen, Groot-Brittannië en België en Luxemburg), als van den uitvoer en doorvoer (o.a. bunkercolen). De verdere vermindering van het cijfer voor hout moet geheel geschreven worden op rekening van de nieuwe vermindering van den invoer uit bijna alle Noordelijke houtexporteerende landen. De vermeerdering van het verkeer in petroleum is een gevolg van een zeer vergrooten invoer uit Curaçao — van pl.m. 8000 ton tot pl.m. 67.000 ton —; de invoer uit de Vereenigde Staten van Amerika nam af. De toeneming van het cijfer voor benzine werd veroorzaakt door vergrooten invoer uit Curaçao, de Vereenigde Staten van Amerika, Iran en Afghanistan. Het hogere cijfer voor gasolie is een gevolg van verhoogde invoercijfers (voor Curaçao en de Vereenigde Staten van Amerika) en vergrooten doorvoer en uitvoer. De vermindering van het verkeer in ruwe aardoliën en n.a.g. derivaten daarvan komt op rekening van verminderden uitvoer en doorvoer naar Duitschland. Het lagere cijfer voor granen is voor het grootste gedeelte veroorzaakt door opnieuw verminderden invoer van maïs, voornamelijk uit Argentinië; ook de invoercijfers voor tarwe, rogge, gerst en haver namen af. De belangrijke vermeerdering van het cijfer voor zaden vindt haar grond in een groote toeneming van den invoer van lijnzaad en van een vermeerdering — herstellend den achteruitgang van 1933 op 1934 — van de uit Argentinië via Amsterdam naar Duitschland doorgevoerde hoeveelheid van dit artikel. Het lagere cijfer voor ertsen is een gevolg van verminderden invoer.

Ook de cijfers voor verschillende stukgoederen on-

dergingen wijzigingen. Vermeerdering vertoonden hennep, salpeter en kunstmest, plantaardige oliën en vetten, huiden en vellen, papier, vaartuigen en vlieg-machines, machines, werktuigen, enz., plantaardige looistoffen en palmpitten. Vermindering vertoonden o.a. koffie, thee, copra en suiker, dit laatste artikel belangrijk. Het hieronder volgende overzicht geeft een vergelijking van de genoemde en eenige andere voor de Amsterdamsche haven van belang zijnde stukgoederen in de laatste jaren.

Totaal havenverkeer van enkele stukgoederen te Amsterdam (in 1000 ton).

Artikel	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Cacaoboonen	87	84	81	55	56	76	75
Koffie	106	97	101	93	86	84	66
Thee.....	26	28	26	22	20	18	15
Tabak	92	90	89	96	69	71	66
Copra	115	64	61	86	83	108	103
Zuidvruchten.....	56	64	55	64	64	53	51
Hennep	19	18	23	21	22	17	21
Kalk, tras, cement..	239	245	194	90	92	79	63
Salpeter, kunstmest	175	161	228	191	112	180	194
Chemische prod., geneesmiddelen	151	148	125	107	119	137	133
Plantaard. oliën en vetten	76	85	73	50	47	60	65
Huiden en vellen ..	19	23	20	20	30	29	30
Papier.....	154	163	154	125	131	112	127
Vaartuigen, vlieg-machines	37	32	42	31	60	20	28
Suiker (ruwe en geraffin.).....	173	202	101	70	118	130	75
Wijn	42	49	27	22	22	25	21
Machines, werktuigen, enz.....	85	66	36	23	27	26	30
Traan	25	28	31	10	3	19	3
Specerijen	6	4,5	4,5	5	4,5	5	7
Plantaard. looistoff.	8	16	13	17	21	21	23
Palmpitten.....	9	13	14	15	13	9	22
Zout	19	23	21	20	26	28	22

Gaat men na in welke mate het verkeer, onderscheiden naar de verschillende transportwegen en -richtingen, vermindering of vermeerdering onderging t/o. 1934, dan blijkt het volgende:

de invoer ter zee verminderde van 2.923.813 ton tot 2.485.328 ton, derhalve met 14.9 pCt.;

de overzee aangevoerde hoeveelheid, bestemd ten doorvoer, verminderde van 733.125 ton tot 699.535 ton, of 4.6 pCt.;

de uitvoer ter zee nam toe van 963.106 ton tot 990.451 ton, derhalve met 2.8 pCt.;

de overzee afgevoerde hoeveelheid, welke ten doorvoer bestemd was, steeg van 710.986 ton tot 760.588 ton en vertoonde derhalve een toeneming van 7 pCt.;

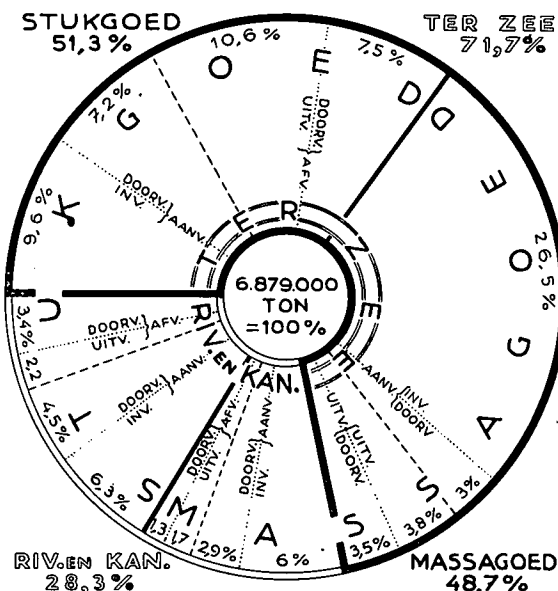
de invoer langs rivieren en kanalen verminderde met 11.7 pCt.; kwam nl. van 956.564 ton op 843.352 ton;

de langs rivieren en kanalen ten doorvoer aangevoerde hoeveelheid nam toe van 445.814 ton tot 504.657 ton, derhalve met 13.2 pCt.;

de uitvoer langs rivieren en kanalen daalde van 454.420 ton tot 274.876 ton en verminderde derhalve met 39.5 pCt., terwijl tenslotte de ten doorvoer be-

BUITENLANDSCH HAVEN- EN SPOORWEGVERKEER AMSTERDAM 1935

VERKEER TER ZEE EN LANGS RIV. EN KAN.

SPOORWEGVERKEER

stemde hoeveelheid goederen, welke langs rivieren en kanalen werd afgevoerd, verminderde met 13.3 pCt., nl. van 369.483 ton tot 320.168 ton.

Een overzicht van het buitenlandsche spoorwegverkeer van Amsterdam in de laatste jaren, in zijn verhouding tot het buitenlandsche haven- en spoorwegverkeer tezamen, verschaffen onderstaande cijfers:

	Spoorwegverkeer ¹⁾		Haven- en spoorwegverkeer ¹⁾	
	aanvoer ²⁾	afvoer ²⁾	aanvoer ²⁾	afvoer ²⁾
1929.....	289.858	115.602	6.765.118	3.331.521
1930.....	217.781	101.789	6.350.979	2.859.419
1931.....	179.350	82.086	6.021.222	2.594.508
1932.....	126.664	62.541	4.827.945	2.093.140
1933.....	133.146	57.401	4.878.943	2.291.518 ³⁾
1934.....	130.715	51.060	5.190.031	2.375.596 ³⁾
1935.....	114.806	34.372	4.648.178	2.549.055 ³⁾
				2.380.455 ³⁾

¹⁾ Zoowel onder aanvoer als onder afvoer is de hoeveelheid gelost (geladen) ten doorvoer begrepen.

²⁾ In tonnen van 1000 kg.

³⁾ Hieronder zijn alle bunkerkolen en -stookolie begrepen (Nederlandsche en vreemde schepen), terwijl onder de andere cijfers alleen de bunkerkolen en -stookolie van vreemde schepen zijn opgenomen.

HET EXECUTIEWETSONTWERP IN DE STATEN- GENERAAL.

In het nummer van 6 November 1935 van dit tijdschrift mochten wij een beschouwing wijden aan het toen juist ingediende wetsontwerp tegen onredelijke executies, welke beschouwing wij besloten met de opmerking, dat men bij de bekende gevoeligheid van crediet moeilijk kan voorspellen, welken invloed de wetswijziging (die het crediet natuurlijk nooit kan bevorderen!) zal uitoefenen, doch dat o.i. met een

enkele kleine wijziging en aanvulling nog beter onredelijke executies voorkomen zouden kunnen worden en dat door dit wetsontwerp een herstel van het hypothecair crediet niet behoeft te worden bemoeilijkt.

Intusschen heeft de behandeling in de Tweede Kamer een gewijzigd en daarna nog een nader gewijzigd ontwerp opgeleverd. Ten aanzien van de daarin aangebrachte wijzigingen waren verscheidene leden van de Eerste Kamer van oordeel, dat met het belang van de schuldeischers niet voldoende rekening was gehouden, zoodat er aanleiding bestaat in dit tijdschrift nog even op het onderwerp terug te komen nu de wet is aangenomen.

Het oorspronkelijk ontwerp is verrijkt met een eenvoudige en praktische regeling ter voorkoming van vexatoire beslagen. De Kantonrechter kan n.l. op verzoek van den eersten hypotheekhouder de preferentie der beslagkosten doen vervallen, zoodat concurrente crediteuren, die misbruik van recht probeeren te maken door beslaglegging op een vermogensbestanddeel waarop voor hen toch geen verhaal meer mogelijk is, zich nog wel eens zullen bedenken, nu zij niet zeker meer zijn de kosten van hun vexatoire neigingen op anderen te kunnen verhalen.

De bedoeling van de Wet is om goede debiteuren te beschermen tegen een in dezen tijd onredelijk geachte terugvraging van geleende gelden met als consequentie: verkoop van het daartoe verbonden onderpand. Deze bedoeling was in de Wet neergelegd: de Rechter kon een minnelijke schikking beproeven en anders een regeling voorschrijven na afweging van de belangen van beide partijen, welke regeling zoo noodig onder bepaalde voorwaarden later nog gewijzigd kon worden.

Was echter het verzoek van den debiteur eenmaal afgewezen, dan kon deze niet andermaal eenzelfde verzoek doen, een en ander in overeenstemming met den eeuwenouden rechtsregel „ne bis in idem”.

Thans echter is het oorspronkelijk wetsontwerp zoo veranderd, dat de debiteur op grond van inmiddels weder veranderde omstandigheden telkens weer een beroep op de Wet kan doen, al zal het beroep voor de tweede maal zonder uitdrukkelijke bepaling van den Kantonrechter geen executieschorsende werking hebben, indien het binnen een termijn van 6 maanden na indiening van het eerste verzoek is gedaan.

Dit lijkt ons een verandering in den opzet van de Wet. Wanneer een debiteur zoo zwak is, dat hij pas betaalt nadat de Kantonrechter zijn verzoek om uitstel afgewezen heeft, behoort hem op grond van welke omstandigheden ook geen nieuwe kans gegeven te worden zich aan zijne verplichtingen te onttrekken. Omstandigheden immers veranderen altijd iedereen dag en wanneer veranderde omstandigheden telkens weer een motief zijn om geleende gelden op den vervaldag niet terug te betalen, dan wordt de afwikkeling van bestaande credieten daardoor meer dan verdedigbaar is bemoeilijkt. Stel bijv. eens, dat de debiteur de bedongen 2 pCt. periodieke aflossing per jaar op zijn geldleening, gedekt door hypotheek op eenige woningen, niet kan betalen, weshalve de crediteur zijn gelden geheel terugvraagt. De kantonrechter sanctionneert de executie, maar de debiteur betaalt weer iets, zoodat de crediteur de executie alsnog staakt. Eenige maanden later is de debiteur echter al weer in gebreke en toont aan, dat de omstandigheden veranderd zijn, bijv. omdat zijn buurman ook aan het bouwen is gegaan, tengevolge waarvan eenige huurders naar de nieuwe woningen getrokken zijn. Moet de Kantonrechter nu op dien grond de bevoegdheid hebben thans het verzoek wél toe te wijzen, daarmee het risico van het huizenbezit overhevelende van den eigenaar op den hypotheekhouder? De omstandigheden zijn immers veranderd, buiten den wil van den debiteur....

Volgens het oorspronkelijk ontwerp behoorde men tenminste 1 pCt. van de oorspronkelijke hoofdsom per

jaar te kunnen aflossen om tot de goede debiteuren te worden gerekend. Deze eisch is verzacht tot 1 pCt. van de resterende hoofdsom en zelfs tot ½ pCt. wanneer de aflossing conventioneel slechts 1 pCt. bedroeg. Een o.i. al te vergaande tegemoetkoming aan debiteuren, tengevolge waarvan de zoo dringend noodige aflossing op in verband met de gedaalde waarde van het onderpand te hoog geworden hypotheek opnieuw wordt bemoeilijkt. Wanneer men bij de algemeene beschouwingen in de Memorie van Antwoord op het oorspronkelijk ontwerp de Regeering geruststellend hoort verklaren, dat de Rechter zal kunnen bepalen, dat uitstel van teruggave van de hoofdsom wordt gegeven, mits de schuldenaar met het oog op de waardedaling van het onderpand *een extra aflossing betaalt*, dan had men toch zeker mogen verwachten, dat 1 pCt. van de *oorspronkelijke* hoofdsom — behalve in het geval, dat die oorspronkelijke hoofdsom door extra terugbetalingen vermindert is — wel de minimum aflossing per jaar zou zijn, welke van een „goeden” debiteur verlangd kan worden.

Het is duidelijk, dat tengevolge van deze bepalingen verschillende Hypotheekbanken moeilijkheden kunnen ondervinden met hun uitlotings-verplichtingen van pandbrieven, gelijk vroeger reeds betoogd. Gelukkig heeft de Minister van Justitie toegezegd zoo noodig daarvoor een aparte wettelijke bepaling te zullen maken; toch blijven wij het jammer achten, dat deze regeling niet direct gemaakt is: de Hypotheekbanken kunnen juist haar goede debiteuren feitelijk in geen enkel opzicht tegemoetkomen, nu zij bij gebreke van de mogelijkheid om momenteel nieuwe gelden tot zich te trekken, eerder op extra-aflossing bij hun debiteuren zouden moeten aandringen. De leden der Eerste Kamer, die zich over deze kwestie uitlieten, merkten op, dat met de moeilijkheden der Hypotheekbanken niet genoegzaam rekening is gehouden, *in tegenstelling met hetgeen is geschied bij de redactie van het vastelastenontwerp*. Inderdaad hadden verscheidene leden in de Tweede Kamer ten aanzien van ditzelfde punt bij de behandeling van het vastelastenontwerp juist een „welhaast al te teedere zorg voor de belangen der Hypotheekbanken” bij de Regeering ontdekt.

Aangezien het echter volmaakt logisch is om, wanneer men eenmaal ertoe overgaat den debiteuren van Hypotheekbanken bij de wet uitstel te geven, anderzijds den crediteuren dier Hypotheekbanken — welke niet anders zijn dan tusschenpersonen tusschen geldgevers en geldnemers — ook tot enig corresponderend uitstel te nopen, zoo getuigen zowel deze eenigszins schampere opmerking aan het adres der Regeering, als sommigen met meer vrijmoedigheid dan oordeel des onderscheids neergeschreven publicaties, van een zoo merkwaardige begripsverwarring, dat er aanleiding bestaat op dit punt iets dieper in te gaan.

In het begin van 1935 stelden sommige hypotheekbanken 5 pCt. pandbrieven aflosbaar, aangezien de toestand op de kapitaalmarkt toeliet ter remplacering 4 pCt. pandbrieven te plaatsen. Tengevolge van de Belgische devaluatie veranderde de toestand op de obligatiemarkt plotseling, zoodat de remplacering hokte. Dientengevolge moesten de uitgelote pandbrieven betaald worden uit kasmiddelen en opgenomen credieten, waarvan de aanvulling weer zou kunnen geschieden bij herstel der kapitaalmarkt door uitgifte van nieuwe pandbrieven (zooals na de devaluatie van het Engelsche Pond eerst weer 5 pCt., geleidelijk daarna 4½ pCt. en 4 pCt. pandbrieven werden geplaatst) of anders door de gelden, verkregen uit aflossingen van hypotheek.

De onzekerheid, ontstaan door de politieke crisis van den zomer 1935, vertraagde het herstel der obligatiemarkt; de onzekerheid, ontstaan door de aankondiging en behandeling van verschillende maatregelen op hypotheekgebied: het crisislandbouwhypo-

theekbesluit, het vastelastenontwerp, enz., maakten in het bijzonder een herstel op de pandbriefmarkt voorloopig geheel onmogelijk, zoodat zelfs geen 4½ pCt. of 5 pCt. pandbrieven geplaatst konden worden. Voorts veroorzaakte deze intusschen nog steeds voortdurende onzekerheid een bijna volledige stagnatie in de hypotheekvoorziening, zoodat ook de andere bron van kapitaalvoorziening bij de banken, nl. de aflossing van hypotheek, minder ruim begon te vloeien.

Bij de beoordeeling van den invloed, welken de indiening en behandeling met name van het vastelastenontwerp op de liquiditeitspositie van sommige hypotheekbanken heeft gehad, mag — het zij hier terloops opgemerkt — natuurlijk niet uit het oog verloren worden, dat de stagnatie in de hypotheekverstreking het nuttige gevolg heeft gehad, dat het tempo van den aanbouw van nieuwe woningen vertraagd is geworden. Nu er in iedere huurklasse, ook in de laagste, duizenden woningen leegstaan, zou een verdere nieuwbouw in het tempo der laatste jaren tot een ware catastrofe in het hypotheekbank-, spaarbank- en verzekeringsbedrijf, en, in het algemeen, bij alle vormen van hypotheecaire belegging, geleid hebben, met alle gevaren van dien voor de valuta.

Met dit al doet deze gunstige factor zijn invloed eerst op langen termijn gevoelen en heeft men voorloopig te maken met de gevaren aan verminderde liquiditeit verbonden. Nu deze wet die gevaren o.i. onnoodig verscherpt heeft, wachte de Minister de eventuele aanneming en inwerkingtreding van het vastelastenontwerp, waarvan de Memorie van Antwoord in de Tweede Kamer nog niet eens verschenen is, niet af en kome zoo spoedig mogelijk met het noodzakelijk complement van het executiewetje bij de Staten-Generaal.

Al is het executiewetje, dat inmiddels reeds in werking is getreden, er door de behandeling in de Staten-Generaal in vele opzichten niet op verbeterd, toch zal de uitwerking ervan in de praktijk wel meevallen, indien slechts de rechter weet te waken tegen ongerechtvaardigde beroepen van debiteuren, aan uitstel van executie nauwkeurige voorwaarden verbindt ter bewaring van de rechten van den crediteur en van de wet alleen gebruik maakt om Shylock-praktijken van enkele crediteuren tegen te gaan.

Mr. J. WILKENS.

HET VERSLAG VAN DE ALGEMEENE VOLKSCREDIETBANK.

1. Voor het eerst verscheen het verslag van het volkscredietwezen onder de titel: Verslag van de Algemeene Volkscredietbank over het eerste boekjaar 1934. De ontwerp-ordonnantie tot instelling van een Algemeene Volkscredietbank werd in de Volksraad-zitting van 5 Februari 1934 aangenomen en op 16 April d.a.v. trad de ordonnantie in werking (Staatsblad 1934 No. 82). De vereniging van de Centrale Kas en de plaatselijke (grote) volksbanken kwam in het verslagjaar tot stand. Vond men in vorige verslagen dus gegevens over de Volksbanken op Java en in de buitengewesten, dit verslag vermeldt overeenkomstige feiten betreffende de plaatselijke kantoren. Wij geven hier eerst een paar cijfers van *de plaatselijke kantoren op Java en Madoera*.

Jaar	Aantal kantoren	Uitgeleend ged. boekj. (excl. rek. courant)		
		tot. (× f 1000)	p. kant. (× f 1000)	p. schuldb.
1929..	71	59.300	835	70
1933..	74	13.386	181	40
1934..	74	11.998	162	39

De cijfers geven een duidelijk beeld van de geweldige inkrimping, die de uitleningen in deze crisisjaren hebben ondergaan. Het verslag constateert „een merkbare wijziging ten goede” in de zorgelijke toestand, waarvan het jaarverslag over 1933 melding maakte. Op de oude achterstand werd regelmatig in-

gelopen, terwijl gedurende het verslagjaar in de uitzetting stabilisatie is ingetreden. Deze verbetering is grotendeels te danken aan uitbreiding op het gebied van middenstandscrdiet en van voorschotten aan ambtenaren en gepensioneerden voor aankoop van aanbouw van woning en delging van woeker-schulden, enz. Daarentegen constateert het verslag, dat het met de credietverstrekking aan den desaman „weinig rooskleurig gesteld” is. In 1928 werd aan leningen voor land- en tuinbouw, veeteelt en veehouderij ruim 24 miljoen uitgegeven. Gedurende verslagjaar werd aan den desaman f 5.531.580 uitgeleend, een inkrimping tot 23 pCt. Daling der prijzen van nagenoeg alle landbouwproducten en vee en inkrimping van suiker-, thee- en rubbercultuur hebben daartoe bijgedragen.

Het volgende overzicht bevat een specificatie der bedragen, die gedurende het verslagjaar aan verschillende groepen debiteuren zijn uitgeleend en werden terugbetaald, afgerond tot duizenden guldens, met de bedragen en de percentages van de nieuwe achterstand, in het verslagjaar ontstaan. „Desaseizoen”-leningen worden na het binnenkomen der oogsten afbetaald, „desatermijn”-leningen in meestal maandelijksche payementen.

G r o e p	Uitgeleend	Terugbetaald	Uitstaand nieuw	Achterstand nieuw
Ia. Desa-seizoen	1.796	4.519	1.833	539 29%
Ib. Desa-termijn	3.735	5.628	2.660	516 19%
II. Ambtenaren	5.550	5.501	3.350	129 4%
III. Middenstand	509	488	627	39 6%
IV. Diversen	407	291	317	8 3%
Totaal	11.998	16.427	8.786	1.230 14%

De cijfers laten zien, hoeveel er door den desaman werd afbetaald op oude leningen en hoe sterk de uitzetting aan hem werd ingekrompen. Het is verheugend, dat het geluk is om betrekkelijk veel van de oude achterstanden binnen te krijgen, niet alleen voor de financiële toestand van het volkscredietwezen, maar ook met het oog op de „discipline” der leners. Het bedenkelijke is, dat de percentages van de nieuwe achterstand in de desa tot hoog zijn, ondanks de grote omzichtigheid, die men bij de uitleningen in deze crisisjaren heeft leren betrachten. De gemiddelde leensom van leningen voor land- en tuinbouw bedroeg in 1928 f 58,80; in het verslagjaar was ze voor desa-seizoenleningen f 17,58 en voor maandleningen f 27,28. Ondanks deze aanpassing aan de gedaalde geldinkomsten kost een stipte aflossing den desaman blijkbaar nog grote moeite. De oude achterstand, waarom hij telkens gemaand wordt, de ondanks belangrijke kortingen nog zwaar drukkende landrente, de voor velen onbetaalbaar geworden eerste levensbehoeften, die voor geld gekocht moeten worden, dat alles drukt zwaar op den desaman van Java en Madoera. Bedenkt men, dat niet alleen voor de desacredietinstellingen, maar ook voor de plaatselijke kantoren van de Algemeene Volkscredietbank in een land als Indië de uitlening aan den landbouwer de voornaamste plaats zou moeten innemen, dan is de aanzienlijke inkrimping van dit crediet een treurige en de hoge nieuwe achterstand een bedenkelijk feit. Het gaat, in verscheidene streken van Java en op Madoera, nog slecht. Het verslag constateert dat „het van het grootst belang is voor de hernieuwde financiering van den desaman, dat de drukkende last van den ouden achterstand wordt weggenomen”. De A.V.B. is reeds in deze richting werkzaam geweest. Reeds het percentage van de totale achterstand, dat van 1929 tot 1933 gestegen was van 3,06 pCt. van het uitstaand bedrag tot 55,66 pCt., was een duidelijke aanwijzing van de onvermijdelijkheid ener zodanige politiek.

Bij voldoening van de restant-crisisschuld voor zeker tijdstip — meestal vóór ult. 1934 — werd, door de meeste kantoren, den debiteur een deel van dat restant, in de regel 30 pCt., kwijtgescholden; de crisis-

schulden werden grotendeels rentevrij gemaakt en in sommige gevallen werd een deel der reeds betaalde rente op de hoofdsom afgeboekt. In totaal werd aldus op Java en Madoera van Mei tot December 1934 voor een bedrag van f 1.152.906 crisis korting verleend. Bedenkt men, dat de prijzen van tal van landbouwproducten met 60 tot 75 pCt. zijn gedaald en dat de leners de gelden hebben opgebracht waaruit de reserves der bank zijn gevormd, dan is deze politiek niet meer dan billijk en was de in 1934 verleende korting niet meer dan een eerste stap. De kwijtschelding werd dan ook in 1935 voortgezet. Daarnaast zullen nog belangrijke bedragen als oninbaar moeten worden afgeschreven. In totaal werd op leningen en dubieuze debiteuren f 3.526.846 gereserveerd, waarin het in de toekomst nog aan crisis korting te verlenen bedrag begrepen is.

De achterstand op oude voorschotten, in 1932 en vroegere jaren verstrekt, bedroeg ult. 1933 f 11.759.000, verminderde in verslagjaar met ruim f 4,5 miljoen en bedroeg op einde verslagjaar f 7.251.250. De verslaggever verwacht, dat de oude crisisachterstand in 1936 „voor een belangrijk deel” geliquideerd zal kunnen zijn. In sommige ressorten werden de inlandse gemeentecredietinstellingen, de desaloemboengs en desabanken, ingeschakeld ter inning van de achterstand.

De verdere sanering van het bedrijf zal nog vele jaren in beslag nemen. Er zijn verscheidene kantoren, die onder de tegenwoordige omstandigheden niet rendabel zijn, „terwijl opheffing dier kantoren in verband met geacht moet worden”. Er dient rekening gehouden te worden met de omstandigheid, dat te eniger tijd tot intrekking van de crisis kortingsmaatregel zal moeten worden overgegaan, „wijl te verwachten valt, dat de van die faciliteit uitgaande stimulans op de aflossingen allengs verminderen zal.”

2. De neiging tot inkrimping der leningen aan den desaman en uitzetting van die aan ambtenaren, gepensioneerden en middenstanders, welke uit het bovenstaande overzicht gebleken is, beheerste ook de gang van zaken in de eerste drie kwartalen van 1935. Ik geef hier de cijfers van de uitlening, in duizenden guldens, aan de hierboven reeds genoemde groepen van debiteuren, in het 3e kwartaal van 1934 en 1935.

Uitlening, in f 1000, op Java en Madoera.

	3e kwartaal 1934	3e kwartaal 1935
Ia. Desa-seizoen	514	301
Ib. Desa-termijn	911	817
II. Vasteink-trekkers en pens.-beleners	1.376	1.704
III. Middenstanders	115	222
IV. Diversen	128	382
Totaal (zonder rek.-courant)	3.044	3.427

De toestand van de Volkscredietbanken, de kantoren der A.V.B., is vergeleken bij 1933 verbeterd. Bevredigend kan de gang van zaken alleen zijn voor hem, die er tevreden mee is, dat een categorie als die der ambtenaren en gepensioneerden een belangrijke groep van klanten werd dan de landbouwers. Wij voor ons kunnen dat niet zijn, al verzuimen wij niet te bedenken, dat de geldhuishouding van den tani zoo is ingekrompen, dat hij in vele gevallen maar beter door het desabankje kan worden geholpen. Die verandering is geen gunstige, noch voor hem, noch voor het Land.

3. Van de plaatselijke kantoren in de buitengewesten geven wij de volgende cijfers:

Jaar	Aantal kantoren	Uitgeleend gedur. boekjaar (excl. rek.-crt.)		
		tot. (× f 1000)	p. kant. (× f 1000)	p. schuldb.
1929..	18	15.500	867	229
1933..	18	4.068	226	122
1934..	23	3.463	151	104

Code: _____ / _____

Tijdschrift: _____

Boek: _____

Afl.: _____

Artikel: van: _____

Titel: _____

Inhoud: _____

De vorenstaande cijfers laten geen precieze vergelijking toe van 1934 met voorafgaande jaren, omdat de drie volksbanken te Gorontalo, Airmadidi en Amoe-rang buiten de A.V.B. bleven. De veranderingen, die de cijfers voor 1934 ondergaan als men de drie genoemde banken bij de kantoren der A.V.B. voegt, zijn te onbeduidend om ze hier te vermelden. Het aantal plaatselijke kantoren werd groter door splitsing van enige banken met een zeer groot ressort.

De achterstand, op ult. 1933 f 2,4 miljoen bedragende, verminderde tot f 1,9 miljoen. Het percentage van de achterstand bleef ongeveer gelijk (37 pCt.).

4. De *financiële* kant van het bedrijf der A.V.B. plaatste de leiding uiteraard voor verschillende moeilijkheden. Slechts 9 banken hadden over 1933 een winst van meer dan f 1000 gemaakt; begin 1934 werkten nagenoeg alle kantoren met verlies. Door bezuinigingen en reorganisaties zouden de totale kosten over 1935 volgens het verslag niet meer dan 50 pCt. van die over 1933 bedragen. Indien de uitzettingen zich op het bestaande peil handhaven, vertruwt de verslaggever, dat ontvangsten en uitgaven over 1935 vrijwel in evenwicht zullen zijn gebracht. Het zuiver vermogen van de banken, die tot de A.V.B. toetraden, bedroeg bij de vorming van deze instelling f 15,9 miljoen, waarbij de reserve der Centrale Kas kwam van ruim f 0,5 miljoen, totaal f 16,4 miljoen. Het totaal der buitengewone verliezen wordt besomd op ruim f 7 miljoen (crisisuitkeringen aan afgevoeld personeel, crisiskorting op leveringen, restitutie van rente en boete, reserve en afschrijving voor oude achterstallige vorderingen, verlies door herwaardering der activa, enz.). Het restant zuiver vermogen bedroeg op einde verslagjaar f 9,4 miljoen.

5. Leiding en controle der *gemeentecredietinstellingen* zijn van de Centrale Kas op de A.V.B. overgegaan. Hierdoor werd bezuiniging op de controlekosten mogelijk: de A.V.B. belastte de beheerders der plaatselijke kantoren met de functie van plaatselijk ambtenaar (controleur) der inlandse gemeentebankjes, waardoor het speciale corps der controleurs bijna geheel kon worden opgeheven. Betere samenwerking tussen inlandse gemeentebankjes en A.V.B. is nu mogelijk geworden. Ook het mantri-corps is ingekrompen, salarissen en reiskosten zijn verlaagd. De kosten van de controle op deze bankjes, in 1931 f 584.600, waren in verslagjaar teruggebracht tot f 452.400 en zijn voor 1935 geraamd op f 381.200.

In de tweede helft van 1933 trad een herstel van het *desabankbedrijf* in; in de eerste vier maanden van 1934 volgde weer een inzinking, zich uitend in stijging van de achterstand en afnemend van de uitzettingen. De oorzaken hiervan, zegt het verslag, moeten voornamelijk gezocht worden in de z.g. patjeklik-tijd (de tijd van voedselschaarste in de eerste maanden van het jaar, voorafgaande aan de grote rijstogst), „die steeds moeilijker voor de bevolking wordt.” Daarna stabiliseerde zich het bedrijf. Het uitgeleende bedrag was voor de desabanken in 1934 nog ongeveer f 1 miljoen minder groot dan in het voorafgaande jaar. Blijkens het overzicht van het dorpscredietwezen in het derde kwartaal van 1935, te vinden in „Volkscredietwezen” van Oct.-Nov. van dat jaar, was het uitgeleende bedrag bij deze bankjes over dat kwartaal in 1935 wederom lager dan in hetzelfde kwartaal van 1934, en die vermindering betrof zowel West-, als Midden- en Oost-Java. Men ziet ook hieruit, dat van een eigenlijke keer ten goede in de desafeer nog niet gesproken kan worden.

Het achterstandspercentage bij de desabanken is in de loop der crisisjaren verzeftienvoudigd, maar onrustbarend is het niet; het bedraagt nu 8 pCt. van het uitstaand bedrag. De omstandigheid, dat de leningen bij deze bankjes in korte perioden en meest in wekelijkse aflossingen moesten worden terugbetaald was, in verband met de kleinheid der leensommen, oorzaak, dat deze geldbankjes veel minder verliezen hebben geleden en in het algemeen ook minder moei-

lijkheden hebben ondervonden dan de plaatselijke kantoren der A.V.B.

De dorpsbanken in Sumatra's Westkust, Benkoelen en Sumatra's Oostkust schijnen door het dieptepunt heen; die in Menado niet.

6. De *desaloemboengs op Java* hebben als credietinstellingen in natura geen of nagenoeg geen invloed van de crisis ondervonden. De cijfers wijzen op een stabiel blijvend bedrijf. Door oogstmislukkingen echter in verschillende streken van Java steeg de achterstand nogal aanzienlijk, van ruim 29.000 ult. 1933 tot bijna 75.000 quintalen op het einde van verslagjaar 1934. Wat in beter tijden mogelijk was bij oogstmislukking: aflossing door aankoop van padi of uit oogstloos, is thans niet meer mogelijk. — Zelfs aan dit bedrijf in natura is te demonstreren hoe verkeerd het is te zeggen, dat de inheemse maatschappij van de crisis niet zo veel zou behoeven te lijden, omdat de huishouding in natura daarin nog zulk een grote rol speelt.

DE TABAKSCOMPENSATIE.

In het tijdvak van bijna een jaar, dat nu verlopen is sedert principiële de mogelijkheid van compensatietransacties in het Nederlandsch-Duitsche handelsverkeer werd geschapen, heeft de Regeering zich betrekkelijk passief gedragen ten aanzien van de ontwikkeling van dit verkeer. Zij beperkte zich ertoe door haar organen te laten beoordeelen of de voor dergelijke transacties aangemelde importen inderdaad een additioneel karakter hadden, zoodat het dus gemotiveerd was daartegen ook extra-uitvoeren buiten het kader der betalingscontingenten toe te staan. Maar overigens heeft men het particulier initiatief grootendeels de vrije hand gelaten, zoowel wat het opsporen van objecten voor extra-invoer aangaat als wat betreft de keuze der te compenseeren exportartikelen.

In deze passiviteit is thans plotseling verandering gekomen. Tusschen de Nederlandsche en de Duitse Regeering is een regeling getroffen, ten doel hebbend RM. 15 miljoen extra-uitvoeren naar Duitschland te bewerkstelligen, tegenover een even groot bedrag „zusätzliche” invoeren. Voor die extra-export werd in onderling overleg gekozen RM. 10 miljoen tabak, waarvan ruim een derde deel Java-tabakken en het restant Sumatra-tabak, terwijl de resteerende RM. 5 miljoen zal bestaan uit grondstoffen, o.m. rubber, lijnolie, schroot, enz. Als eerste import-object voor deze compensatie dient de bouw van een voor de K.P.M. bestemd schip voor een waarde van ongeveer RM. 5 miljoen, derhalve een derde van het totale bedrag, dat voor deze compensatie is voorzien. Overige objecten worden door de Regeering gezocht.

Dat men meent op deze wijze het compensatieverkeer belangrijk in omvang te kunnen toenemen lijkt niet waarschijnlijk. Het eigenbelang van importeurs was voldoende prikkel om daar, waar extra-invoer mogelijk was en de te overbruggen prijsverschillen gedekt konden worden door de compensatiepremie, transacties tot stand te doen komen. Tenzij men van plan is andere dan zuiver commercieele overwegingen te laten zegevieren zullen voor compensatie wel niet veel meer objecten beschikbaar zijn dan zich ook bij het overlaten van deze materie aan het particulier initiatief zouden hebben gemanifesteerd. Maar natuurlijk is het mogelijk, dat andere dan zuiver commercieele overwegingen in het geding gebracht zullen worden bij transacties, waarbij de Regeering direct of indirect betrokken is. En dan kan door het ingrijpen de omvang wel degelijk toenemen. Misschien zou zonder deze inmenging het K.P.M.-schip niet in Duitschland besteld zijn, al kan men zich toch ook weer moeilijk voorstellen, dat zulk een affaire commercieel niet volkomen gemotiveerd is, ook voor de betrokken partijen.

Maar er kan, ook wanneer men van Regeeringsingrijpen geen noemenswaardige uitbreiding van dit verkeer verwacht, toch een afdoende aanleiding zijn, dat de overheid de zaak ter hand neemt. Bij compensatie immers zijn zoowel import als export betrokken, en de directe aanleiding om deze transacties te stimuleeren was voor ons destijds juist de vergroting van de exportmogelijkheid. Nu spreekt het vanzelf, dat het maximum nuttig effect van een uitvoervermeerdering voor ons alleen verkregen wordt, indien die producten daarbij betrokken zijn, waarvan de afzet elders of moeilijk of niet mogelijk is. Stapelartikelen, die wij overal kwijt kunnen zonder bijzonderen prijsdruk te veroorzaken, hebben in dit verband voor ons heel weinig belang. Of wij een paar millioenen Indische rubber meer of minder naar Duitsland verkoopen is voor het Indische en Nederlandsche volksinkomen vrij onverschillig. Maar wanneer wij in Duitsland geen groente kunnen verkoopen, dan zullen wij soms geen ander débouché vinden dan de mestfaalt. En wanneer de Regeering zich genoopt heeft gezien als gevolg van de steeds dalende clearingmassa den uitvoer van tabak naar Duitsland drastisch in te krimpen, dan is daarvoor ook maar niet dadelijk een nieuw afzetgebied te vinden.

Wanneer men nu nagaat, wat er sedert de invoering van de compensatie naar Duitsland is geleverd, dan is het resultaat waarschijnlijk niet zoo bar onbevredigend. Maar wel staat vast, dat de praktijk van het compensatieverkeer steeds stuitte op de principiele belangtegenstelling der beide landen. De Deutsche autoriteiten keurden bij voorkeur affaires goed, wanneer daarbij grondstoffen geleverd werden of andere artikelen, waaraan de behoefte groot was. Soms vielen de beide belangen toevallig samen, zooals in het laatste kwartaal 1935, toen zeer omvangrijke posten gecompenseerd zijn in boter, een product, waarvan de afzet voor ons van belang was, en waaraan Duitsland groote behoefte had, om niet te zeggen gebrek. Maar in principe is toch altijd de belangenstrijd blijven bestaan. Door de Runderlass van de Reichsstelle für Devisenbewirtschaftung Nr. 196 van 11 October is die zelfs nog verscherpt. Deze ukase voorzag in een nieuw middel om in compensatie alleen artikelen naar Duitsland te krijgen, waaraan daar groot gebrek was. Bepaald werd, dat alleen dan bij compensatie de export gesteund kon worden onder de vigueur van het „Zusatzausfuhrverfahren", wanneer aan den import een „besonders dringendes wirtschaftliches Interesse" bestond. Op de „Dringlichkeitsliste" stond bijv. niet tabak, geen groente, enz.

Ondanks dit streven van de Deutsche Regeering om de import-in-compensatie naar haar behoefte te richten was het practisch nimmer gelukt een aantal grondstoffen in compensatie te ontvangen waaraan men groote waarde hechtte: rubber, tin, lijnolie, enz. Voor deze artikelen konden exporteurs, als gevolg van de scherpe prijscontrole door de Überwachungsstelle, geen noemenswaard hooger prijs maken dan den wereldmarktprijs, zoodat het niet mogelijk was een compensatiepremie van eenige betekenis daarop te ontvangen, hetgeen dus betekende, dat deze artikelen bij de compensatie buiten beschouwing bleven.

Zoo zagen wij dus enerzijds de van Nederlandsch standpunt ongewenschte toestand, dat de artikelen waarvan de export-in-compensatie voor ons het meest gewenscht was steeds meer buitengesloten dreigden te worden, terwijl anderzijds toch ook de Deutsche Regeering niet die artikelen ontving, die zij het allerliefst zou hebben gehad. Die combinatie van omstandigheden voerde waarschijnlijk tot de transactie, die hierboven werd weergegeven. Op het oogenblik was de export van een flink quantum tabak een belang, dat onze Regeering blijkbaar het naast lag, en Duitsland was bereid dit te accepteren, mits ook voor een derde van het bedrag

grondstoffen werden geleverd. Zulk een transactie was, zelfs indien men het particulier initiatief bij de compensatie had willen handhaven, moeilijk doorvoerbaar, tenzij men bij elke compensatie zou hebben verlangd, dat een derde zou bestaan uit de betrokken grondstoffen.

Zulk een splitsing van kleine affaires zou echter een ondoenlijk werk zijn geweest. Vandaar, dat men de meer voor de hand liggende oplossing koos om de affaire in Regeeringshanden te houden. Men noodigde exporteurs van de artikelen uit de 5-miljoenen-groep uit om aan de transactie mee te doen. Voor deze groep is de compensatie in zooverre van speciaal karakter, dat van hen geen compensatiepremie wordt verlangd. Zij zouden die trouwens niet kunnen betalen, omdat zij tegen marktprijs plus rente moeten verkoopen.

Afgezien van het feit der staatsinmenging zijn er nog verschillende andere punten, waarop deze transactie afwijkt van de gewone compensatie. In de eerste plaats gaat zij geheel buiten de clearing om; terwijl wij met Duitsland de clearing-compensatie kennen is er hier dus de particuliere compensatie of directe verrekening, welke verrekening dan aan Deutsche zijde, zooals meer en meer gebruikelijk is geworden, wordt geleid over een ASKI (Ausländer Sonder Konto für Inlandszahlungen). Dat beteekent, dat de Reichsbank uit deze affaire geen vrije deviezen krijgt, maar ook, dat uit deze importen niets wordt gereserveerd voor liquidatie der achterstallige vorderingen. De gewone compensatie loopt over de clearing en levert dus haar bijdrage tot de afwikkeling der oude vorderingen. Nu zou het ook voor die normale compensatie zeker te motiveeren zijn, wanneer dat niet gebeurde. Tenslotte gaat het hier alleen om extra-invoeren, die zonder compensatie niet mogelijk zijn, zoodat men zeker niet kan zeggen, dat de rechthebbenden op de achterstallige vorderingen benadeeld worden indien deze posten tot de liquidatie niet bijdragen. Indien exporteurs, door een compensatiepremie ter beschikking te stellen, extra-invoer mogelijk maken, dan kan niemand zich benadeeld achten indien de heele import wordt gebruikt voor dekking van verhoogden export.

Een consequentie, die aan dit buiten-de-clearing-houden vastzit, is, dat de verhouding export tot import kan zijn 1 : 1, terwijl, zooals bekend, voor de normale clearingcompensatie nimmer een gunstiger verhouding wordt toegestaan dan 1 export tegen 2 import, soms zelfs — in den laatsten tijd in toenemende mate — 1 : 3 of nog meer. Dat beteekent weer, dat dus voor deze affaire de premie, die den importeur kan worden geboden, hooger kan zijn dan bij de gewone clearingcompensatie. Wel moet in dat verband rekening gehouden worden met het feit, dat $\frac{1}{3}$ van den uitvoer der transactie bestaat uit artikelen, die geen enkele premie kunnen bieden. Zoodat de 10 millioenen tabak de premie zullen moeten opbrengen voor 15 millioenen import. Maar toch kan bij deze 2-export-op-3-importverhouding de premie nog altijd hooger zijn dan normaal. En in dat licht bezien zou misschien door deze affaire toch de extra-invoer meer gestimuleerd kunnen worden dan bij de gewone compensatie, voor zoover er nl. objecten blijken te zijn, die niet in Duitsland besteld kunnen worden, tenzij er een zeer hooge premie wordt geboden, die bij de 1-2-clearing-compensatie niet te bedingen is. Het is echter anderzijds de vraag of de Regeering — mede in het belang der tabakexporteurs — wel wenscht, dat er hooge premies worden betaald.

Nog één bijzonderheid moet in verband met deze transactie worden aangesneden. Door allen, die met compensatie te doen hadden, werd als het eenig gezonde principe in elk geval dit beschouwd: dat de exporteur pas tot levering overging wanneer vaststond, dat de import zou plaats vinden, wanneer vaststond dus, dat werkelijk tot compensatie overgegaan

kon worden. Er waren wel leveranciers, die ten gunste van een Askirekening verkochten in de hoop die saldi te kunnen liquideeren, maar die werden als onvoorzichtig beschouwd. Ieder voorzichtig exporteur zorgde de Aski-markten verkocht te hebben, alvorens zij werden gekweekt. En wat de compensatie met Nederland betreft: de exporteur deed niets alvorens vaststond, dat de importeur den additioneelen invoer tot stand zou brengen.

Bij de onderhavige affaire weet men, dat behalve het K.P.M.-schip de importen nog gevonden moeten worden. Desondanks wordt van de exporteurs, althans van het 5-miljoen-gedeelte der grondstofleverantie, de verplichting gevraagd, dat zij in elk kwartaal 1936 een vierde deel van het afgesproken kwantum zullen leveren. Terwijl het nog niet vaststaat, dat voldoende additioneële import gevonden wordt! De Regeering zegt dan ook uitdrukkelijk geen garanties te aanvaarden, en geeft de troost dat, indien op 1 Maart 1937 de liquidatie nog niet verzekerd is door extra-importen, met de Deutsche autoriteiten overlegd zal worden over verdere afwikkeling.

Wanneer men bedenkt, dat voor deze transactie alleen groote objecten van R.M. 150.000 en meer in aanmerking komen, en dan het bedrag aan importen, dat nog gevonden moet worden, vergelijkt met al hetgeen een vol jaar compensatie met Duitschland gebracht heeft aan groote en kleine objecten tezamen, dan kan men nauwelijks bijzonder optimistisch zijn. Het is begrijpelijk, dat de Deutsche Regeering het 5-miljoen-deel zoo spoedig mogelijk geleverd wilde zien en dit zelfs als eisch gesteld heeft. Maar evenzeer is het de vraag, of het onderzijds voorzichtig is exporteurs van wereldmarktartikelen te animeeren tegen prijzen, die geen risicopremie inhouden, de risico's op zich te nemen, die met deze transactie toch verbonden zijn. Natuurlijk heeft de Regeering het in de macht om, wanneer de afwikkeling niet erg vlot, objecten aan te wijzen als te valideeren tegen deze transactie. Maar zij zal daarbij vast moeten houden aan den eisch van „Zusätzlichkeit“, omdat anders de belangen bij de clearing betrokken, in het gedrang zouden komen. En dan is het de vraag of de omvang dier objecten niet zal tegenvallen. Het is dan ook nog een open vraag of er voldoende belanghebbenden zullen zijn, die zich aanmelden om in het 5-miljoen-deel der affaire mee te doen. Tenzij men optimistischer mag zijn over de kans om extra-importen te vinden; de Regeering zelf kan dat natuurlijk het best beoordeelen wanneer zij bijv. in eigen boezem al verschillende transacties kan afsluiten voor leger en vloot, bruggenbouw, enz.

In elk geval is de onderhavige transactie een interessant novum op het gebied der compensatie, waarvan men echter nauwelijks een bijzondere stimulans op dit verkeer kan verwachten. Wat niet wegneemt, dat, wat betreft de invloed op de exportkeuze, de affaire niet zonder betekenis is. Eén ding blijft echter zeer te betreuren: dat deze vorm van staatscompensatie meer risico's voor den exporthandel met zich brengt dan de compensatie, zooals die zich in het vrije verkeer had ontwikkeld. Het doel, dat clearing en compensatie beoogen: bovenal zorg te dragen, dat de export de facto betaald wordt, kan hier in gevaar komen.

C. A. KLAASSE

DE NIEUWE THEESTATISTIEK.

Het is een begrijpelijk en alom waarneembaar feit, dat de drang naar het beschikken over goed cijfermateriaal in voor producenten moeilijke tijden grooter wordt, naarmate de positie van het product voor hen teleurstellender is. Nadat het International Rubber Regulation Committee in 1935 was begonnen met het maandelijks verspreiden van uitvoerige gegevens, komt nu ook het International Tea Committee, te beginnen met 1936, met een zeer uitvoerige maandelijksche publicatie. Wel bestonden er reeds cijfers in de geregelde publicaties van bijv. de Vereeniging voor

de Theecultuur in Nederlandsch-Indië, doch deze waren in geenen deele zoo veelomvattend als die, welke thans worden aangeboden, terwijl het uitvoerige cijfermateriaal van de jaarverslagen van deze Vereeniging en het internationale comité wel goed was om zich van de ontwikkeling een beeld te vormen, doch niet om geregeld op de hoogte te blijven.

Het thans aangeboden maandoverzicht, dat in den handel is en verkrijgbaar wordt gesteld bij het Secretariaat van het comité, Mark Lane 59, Londen E. O. 3 à 10 Sh. per jaar, bevat alle gegevens, welke voor de beoordeeling van de voortbrenging en consumptie op korten termijn noodig zijn, en vervult daarmee dus een der wenschen, bij het totstandkomen van de restrictie geuit. Na een uitvoerige inleiding betreffende de aan de restrictie deelnemende landen worden achtereenvolgens de export-cijfers sedert 1922 gesplitst gegeven, alsmede die der restrictie-jaren maandsgewijze. Hetzelfde wordt vervolgens gedaan voor de consumptie- resp. importcijfers voor alle landen, welke eenige betekenis als thee-consument hebben, waarbij echter helaas nog moeten ontbreken de cijfers voor het verbruik van eigen product door thee-produceerende gebieden.

Naast voorraadcijfers (Londen en Amsterdam) besluiten gegevens over de ontwikkeling van het prijsverloop deze publicatie, welke ieder, die iets over de statistische positie der thee wenscht te weten, zeer minutieus en uitvoerig inlicht.

Het kan uiteraard niet onze bedoeling zijn hier veel uit dit bulletin over te nemen, doch aan enkele cijfers willen wij een kort woord wijden. Daar is allereerst de vraag, in hoeverre de restrictie den prijs en het aanbod kan beïnvloeden.

Met betrekking tot den prijs bevestigt o.i. deze publicatie, dat het prijsverloop van thee zeer sterk door het algemeene conjunctuurverloop wordt beïnvloed; wij ontleenen daartoe de volgende tabel:

Jaar	Gemid. doorsnee prijs Londen	Wereld-cons. resp. import	Wereld-export daarvan qua prod. in miljoenen lbs.			Overige outsiders
			Tot. restr.-land	China		
1922..	15.10	752	702	574	77	51
1923..	18.69	771	778	619	107	52
1924..	19.79	793	830	680	102	48
1925..	18.05	824	827	663	111	53
1926..	19.34	852	861	698	112	51
1927..	19.01	861	907	742	116	49
1928..	16.73	909	920	749	123	48
1929..	16.27	913	967	794	126	47
1930..	15.24	903	896	761	93	42
1931..	12.24	901	906	765	94	47
1932..	9.45	890	933	797	87	49
1933..	11.70	866	848	702	93	53
1934..	13.27	858	863	696	104	63

In groote lijnen zien wij hier dus, dat de algemeene prijsstendenzen voor groothandelsartikelen meer gewicht in de schaal leggen, dan de bijzondere verhoudingen bij het product. Wij zien echter ook, dat het verbruik conjunctuurgevoelig is, zij het dan ook, dat de uitwerking van nadeelige invloeden eerst langzaam en niet zoo scherp doorwerkt; een volkomen logisch verschijnsel voor een product, dat direct voor de consumptie bestemd is. Niet alleen is zulks het geval waar thee nog een luxe-drink is, doch ook waar het dagelijksch verbruiksartikel is geworden, kan slechts een beperkte invloed van de conjunctuur op den omvang van het verbruik en dan bij een duurzaam inwerken op de inkomens worden waargenomen, zooals onderstaand overzicht aantoonst in miljoenen lbs:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Vereenigd Koninkrijk	425 ¹⁾	439 ¹⁾	462 ¹⁾	455 ¹⁾	438	433
Iersche Vrijstaat	24	24	25	23	24	23
Nederland	24	25	26	30 ²⁾	21	22

¹⁾ Taxaties. ²⁾ Verhoging der invoerrechten in 1933.

Een ander feit, dat het overzicht ons toont, is de toenemende betekenis der outsiders en de beïnvloeding van hun productie door het prijsverloop. Bij China nemen wij een sterke afneming van den uitvoer

na 1929 waar, verband houdende en met de prijsdaling en de politieke onrust en ten deele met vermeerderden uitvoer naar Rusland.

In ieder geval toont dit overzicht, dat een deel der vermindering van de exporten uit de beperkende landen (Britsch-Indië, Ceylon en Nederlandsch-Indië) wordt tenietgedaan door vermeerderden export elders, een vermeerdering, welke te gevaarlijker is, omdat ook Japan en Formosa zich meer gaan toeleggen op de productie van zwarte thee en dus sterker in directe concurrentie met de beperkende gebieden treden.

Met betrekking tot de thee moet o.i. ook weer de conclusie getrokken worden, dat de zware offers, welke een deel der producenten zich getroost, slechts een zeer problematiek nut hebben afgeworpen en dat het zeer de vraag is of de restrictie zal leiden tot gezondmaking der productie en tot een verdere prijsverbetering, indien de conjunctuur niet medewerkt. Wel zal hier de propaganda zeer veel ten goede kunnen uitrichten, mits zij efficiënt wordt gemaakt, doch dit zal eerst na jaren tot belangrijke resultaten kunnen leiden.

Tenslotte willen wij nog een enkel cijfer naar voren brengen, nl. de beteekenis van Rusland als consument. Schakelen wij het Vereenigd Koninkrijk en den Ierschen Vrijstaat uit, dan nam de Sovjet-Republiek in 1933 t/m. 1935 ongeveer de helft van den Europeeschen invoer voor haar rekening en dan kan het niet anders of het streven daar naar autarkie moet zeer ernstige bezorgdheid wekken; een vermindering van het verbruik met ongeveer 50 miljoen lbs. door autarkie zal dan nog gevaarlijker zijn dan de toeneming der productie van de outsiders, temeer, omdat ook in andere landen (Brazilië) een dergelijk streven bestaat.

Wij achten het een gelukkig verschijnsel, dat thans ook voor de thee een zooveel omvattend cijfermateriaal geregeld ter beschikking zal komen in een dergelijken „gecodificeerden” vorm. J. F. H.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE SPOORWEGEN IN ZUID-AFRIKA.

Prof. Dr. C. G. W. Schumann te Stellenbosch schrijft ons:

De spoorwegen in de Unie van Zuid-Afrika en Zuid-West-Afrika zijn feitelijk geheel in handen en onder beheer van den Staat. Slechts 407 mijlen van het geheele spoorwegnet van 13.536 mijl waren op 31 Maart 1934 in handen van particulieren.

Zoals in de meeste landen waren de spoorwegen ook hier in den aanvang particuliere ondernemingen.

Het ontstaan van de spoorwegen in Zuid-Afrika had omstreeks 1860 plaats en is zeer goed te verklaren. Er heerschte een periode van buitengewone voorspoed, vooral onder den invloed van de zich uitbreidende wolproductie, de stabiliteit in de politiek en den betrekkelijken voorspoed in Engeland, welke meestal zijn terugslag vond in Zuid-Afrika.

Tot 1874 werd er echter geen nieuwe lijn aangelegd, hoewel er in 1862 reeds een wet werd aangenomen voor den aanleg van verdere spoorlijnen van Wellington naar Worcester, van Kaapstad naar Malmesbury en van Port Elizabeth naar Grahamstad. De verklaring ligt voornamelijk in den ongunstigen economischen toestand, welke op de voorafgaande periode van opleving volgde. De terugslag begon reeds in 1862, om zich in 1865—'66 te verscherpen als gevolg van de bekende crisis van 1866 in Engeland. De depressie duurde tot diep in 1869. In 1870 werd er op groote schaal diamant in Kimberley ontdekt; de toestand in de Kaapkolonie was toentertijd juist geschikt voor een nieuwe opleving. Een spoorlijn naar Kimberley kon nu niet meer gemist worden; de afstand tot Kaapstad bedroeg echter 650 mijl en deze moest gaan door de dorre en onvrucht-

bare Karroo. Het particulier initiatief kon het groote bedrag, dat benoodigd was, blijkbaar niet bijeen brengen en evenmin het risico aanvaarden. De Regeering van Kaapstad heeft daarom in 1873 besloten om de in 1863 reeds voltooid lijn Wellington—Kaapstad over te nemen en te verlengen. Hiermede ontstonden de Staatsspoorwegen in Zuid-Afrika. Er begon een snelle uitbreiding van de spoorwegen zoowel vanaf Wellington, als vanaf Port Elizabeth en Oost London aan de Zuid-Oostkust. In 1883 ontmoetten de twee lijnen elkaar in De Aar, dat thans een belangrijk spoorwegcentrum is, terwijl de verbinding met Kimberley in 1885 gereed kwam.

Hierop volgde onmiddellijk een nieuwe fase in de ontwikkeling van de spoorwegen. In 1866 worden namelijk de goudvelden aan den Rand ontdekt. Er ontstaat nu concurrentie tusschen de verschillende lijnen om het eerst den Rand te bereiken en om daarna het meeste verkeer tot zich te trekken. Deze interessante strijd domineert in groote mate de economische en politieke geschiedenis van het land tot aan de totstandkoming van de Unie in 1909. Binnen enkele jaren heeft de Rand verbinding met de kust langs vier routes en bestaan er drie verschillende spoorwegmaatschappijen, die onderling concurreeren om het zoo begeerde verkeer van den Rand tot zich te trekken. De geschiedenis van dezen strijd is buitengewoon interessant, doorgelicht met politieke stroomingen, economische belangen en handelspolitieke wrijvingen en overeenkomsten.¹⁾

Vanuit een ander standpunt kunnen wij de uitbreiding van de spoorwegen in het kort als volgt samenvatten: Vanaf 1860 tot 1874 wordt zij beheerscht door de belangen van een jong agrarisch land; van 1874—1885 is de diamantindustrie toonaangevend; van 1886 tot aan den Boerenoorlog in 1893 geven de goudvelden de richting en het tempo van de uitbreiding aan. Na 1900 zijn het weder in hoofdzaak de landbouw en de industriële ontwikkeling, welke den aanleg van nieuwe zijlijnen bepalen. De belangrijkste hoofdlijn was toen reeds voltooid. Wij zien dus in de uitbreiding van de spoorwegen een interessante weerspiegeling van de economische structuurveranderingen van Zuid-Afrika.

Met de totstandkoming van de Unie van Zuid-Afrika in 1909 worden de drie spoorwegmaatschappijen vereenigd tot een geheel, waarbij de havens worden gevoegd. Het geheel komt onder een afzonderlijk financieel beheer, los van de openbare financiën. Zuid-Afrika heeft dus een afzonderlijken Minister van Spoorwegen en Havens en een afzonderlijke jaarlijksche begrooting voor de Spoorwegen, naast de gewone Staatsbegrooting. De kapitaalfondsen komen echter van den Staat, er bestaan dus geen spoorwegobligaties. De Zuid-Afrikaansche staatschuld van £274 miljoen op 31 Maart 1934 bevat ongeveer £149 miljoen productieve spoorweg- en havenschuld.

De spoorwegen en de conjunctuur.

In Zuid-Afrika beschouwt men den financieelen toestand van de spoorwegen en den omvang van het verkeer als een van de beste conjunctuurindices. Een statistisch onderzoek toont aan, dat deze opvatting juist is.²⁾ Wij kunnen dit hier slechts met enkele cijfers bewijzen, vooral met de bedoeling, om den

¹⁾ Voor den lezer, die hierin belang stelt, verwijzen wij naar: Lederer: Entwicklung der Süd-Afrikanischen Union auf verkehrspolitischer Grundlage, 1910.

A review of the present mutual relations of the South African Colonies. With a Memorandum on Railway Unification, by Lord Selbourne, 1907.

Dr. Van der Poel: Railway and Customs Policy in South Africa.

²⁾ Zie Schumann: Business cycles in South Africa, 1910—1933. S. Afr. Journal of Economics, June 1934, vooral grafiek II, waar een hooge mate van correlatie tusschen de inkomsten der spoorwegen (12 maandsgemiddelden) en andere conjunctuurindices wordt aangetoond.

invloed van de laatste depressie van 1929 tot 1932 en de sterke opleving na 1932, nadat Zuid-Afrika den gouden standaard had afgeschaft, aan te toonen.

Zuid-Afrikaansche spoorwegen.

Jaar	Totale inkomst.	Totale uitgaven	Overschot	Totaal aant. treinstrekmijlen	Goederen- vervoer
	In £ 1000			In 1000	
1911—12	12.357	9.959	+ 2.398	25.522 ¹⁾	—
1915—16	12.769	11.227	+ 1.541	29.820 ¹⁾	12.039
1920—21	23.982	25.255	— 1.273	35.974	16.435
1922—23	20.563	19.926	+ 637	33.026	15.719
1925—26	24.810	23.726	+ 1.084	44.329	21.072
1929—30	27.148	27.084	+ 63	50.384	22.515
1931—32	23.034	24.246	— 1.212	42.303	19.113
1932—33	21.602	22.229	— 627	39.577	18.022
1933—34	25.062	23.248	+ 1.814	43.653	20.423
1934—35	28.376	24.487	+ 3.889	46.713	23.786

¹⁾ Voor de kalenderjaren 1911 en 1915.

De twee conjunctuurgolven gedurende de periode 1915 tot 1935 blijken duidelijk uit alle vijf reeksen: de intense opleving in en na den oorlog van 1915 tot 1920, de daling tot een laagtepunt in 1922—'23, de geleidelijke stijging tot een hoogtepunt in 1929—'30, de intense daling tot 1932—'33, en daarna de merkwaardige toeneming van de bedrijvigheid der spoorwegen tot 1934—'35. De bedrijvigheid neemt nog steeds toe. De inkomsten van de spoorwegen gedurende de zes maanden van 1 April tot 30 Sept. 1935 bedroegen £ 14.359.000 of £ 1.343.000 meer dan gedurende hetzelfde tijdvak van 1934. De bedrijfsuitgaven zijn slechts met £ 639.000 gestegen, zoodat in 1935 voor de vermelde zes maanden het bedrijfsoverschot zelfs hooger was dan in 1934. Tot dusverre zijn er nog geen aanwijzingen bemerkbaar, dat de spoorwegbedrijvigheid en de goede financiële uitkomsten hun hoogtepunt bereikt zouden hebben.

Het is interessant om omvang en tempo van de toeneming van de verschillende posten voor de drie genoemde perioden van voorspoed te vergelijken.

Procentueele toeneming.

Periode	Totale inkomsten	Totale uitgaven	Totaal aant. treinstrekmijlen	Goederen- vervoer
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
1915-'16 tot 1920-'21	88	125	21	36
1922-'23 tot 1929-'30	32	36	52	43
1932-'33 tot 1934-'35	31	11	19	35

De speciale stijging van de inkomsten en vooral van de uitgaven gedurende de eerste periode moet voornamelijk worden toegeschreven aan de oorlogsinflatie, waardoor alle prijzen en kosten stegen, terwijl de meer dan proportionele stijging van inkomsten boven die van den omvang van het verkeer een gevolg is van de verhooging van de spoorwegtarieven. Gedurende de volgende periode zien wij juist de tegen-gestelde tendens — hier is de omvang van het verkeer meer toegenomen dan de inkomsten of uitgaven. Dit vindt zijn verklaring niet alleen in een tendens tot algemeene prijsdaling gedurende deze periode, maar ook in het feit, dat het vervoer van zware en goedkope goederen relatief meer is toegenomen dan dat van duurdere, doch lichtere goederen. Belangwekkend is de volgende periode, toen Zuid-Afrika onder invloed van de depreciatie van het Zuid-Afrikaansche Pond en de hoogconjunctuur in de goudnijverheid een enormen voorspoed doormaakte. Waar de stijging hier heeft plaatsgevonden in de korte periode van twee jaren, tegen vijf jaren gedurende de eerste periode en zeven jaren gedurende de tweede periode, is de toeneming van den omvang van het verkeer, vooral zooals blijkt uit het aantal vervoerde tonnen, inderdaad merkwaardig en dit toont de in een ongekend tempo plaatsvindende opleving van het bedrijfsleven in Zuid-Afrika aan. Deze snelle verbetering na 1932 moet in hoofdzaak worden toegeschreven aan de enorme opleving aan den Rand en de gestegen bouwbedrijvigheid, typische kenmerken van een hoogconjunctuur, welke hier echter niet alle be-

drijven, zooals bijv. den landbouw, omvat. Hierdoor is het vervoer van de goedbetalende goederen, zooals gereedschappen voor de mijnen en bouw materiaal, sterk toegenomen, terwijl dat van zware en goedkope goederen, zooals steenkolen en landbouwproducten, niet in evenredigheid is gestegen. Zulks verklaart de relatief sterke stijging van de inkomsten der spoorwegen in verhouding tot de uitgaven en het aantal treinstrekmijlen. Een gunstig teeken is, dat de bedrijfsverhouding (operating ratio), of de verhouding van bedrijfskosten tot inkomsten steeds meer is verbeterd, nl. van 79.9 pCt. in 1931—32 tot 71.4 pCt. in 1933—34 en 67.9 pCt. in 1934—35.

De depreciatie van het Zuid-Afrikaansche Pond heeft dus ongetwijfeld een bijzonder gunstigen invloed op den toestand van de spoorwegen uitgeoefend, alhoewel andere teekenen, welke een opleving aantoonen, ook reeds tegen het einde van 1932 bemerkbaar waren. De tekorten van de zware depressiejaren zijn binnen twee jaren gedekt, en de vooruitzichten voor een blijvend voorspoed lijken bijzonder gunstig, althans t.a.v. de naaste toekomst. De vraag mag dus wel worden gesteld, of het geen aanbeveling verdient om bepaalde spoorwegtarieven te verlagen. Het redelijkst zou zijn, om de tarieven voor de invoergoederen te verlagen, daar de uitvoertarieven reeds zeer laag zijn en de omvang van het verkeer van het binnenland naar de kust thans veel grooter is dan van de kust naar het binnenland; hierdoor kunnen de constante vervoerkosten meer rationeel over het geheele vervoer worden verdeeld en kunnen deze per eenheid vervoer dalen.

Tegelijkertijd mag de huidige voorspoed niet als permanent worden beschouwd. In zijn laatste jaarverslag waarschuwt de algemeene bestuurder van de Spoorwegen en Havens tegen overdreven optimisme. Zijn uiteenzetting van de beoogde spoorwegpolitiek moet als voorzichtig en conservatief worden bestempeld. Dit jaar wordt voor de eerste keer £ 500.000 in een loonstabilisatiefonds gestort. De conjunctuurschiedenis in Zuid-Afrika en de conjunctuurgevoeligheid van de spoorwegen toonen aan, dat een dergelijke conservatieve politiek noodzakelijk is en ten volle gesteund dient te worden.

AANTEKENINGEN.

De buitenlandse handel van Estland en Letland en de muntpariteit.

Een analyse van den buitenlandschen handel der twee Baltische staten, Estland en Letland, biedt, aldus de Wirtschafsdienst van 20 Dec. 1935, de gelegenheid tot het geven van een interessante beschouwing aangaande de beteekenis van de muntpariteit voor dezen belangrijken factor in het economisch leven der beide landen. Een vergelijking is gerechtvaardigd, omdat de economische structuur der twee landen gelijksoortig is. Zoowel Estland als Letland zijn agrarisch georiënteerd, beide zijn zij debiteurlanden en dus op een actieve handelsbalans aangewezen, terwijl Duitschland en Engeland hun voornaamste markten vormen.

Verschuiving in de samenstelling van den uitvoer van Estland en Letland.

Exportgroepen	Estland (in mill. Kr.)			Letland (in mill. Ls.)		
	1932	1933	1934	1932	1933	1934
Vee	—	—	1.2	—	—	0.9
Voedingsmiddelen ..	22.1	19.0	22.2	33.7	25.1	22.2
Grondstoffen en half-fabricaten	11.0	15.8	27.5	29.1	38.2	44.1
Afgewerkte artikelen	9.4	10.7	18.0	33.7	18.3	18.1
Totaal	42.6	45.6	69.0	90.5	81.5	85.4

Estland nu, dat in Juni 1933 den gouden standaard opgaf en in den herfst van dat jaar zijn valuta aan het Pond bond, zoodat de Kroon nu tot 60.5 pCt.

van de oorspronkelijke pariteit is gedaald, zag volgens bovenstaand staatje van 1932 tot 1934 zijn grondstoffenuitvoer tot op het 2½-voudige stijgen, zijn uitvoer van eindproducten tot op het dubbele, terwijl de uitvoer van levensmiddelen onveranderd bleef.

Letland kon met zijn toegenomen grondstoffenuitvoer nauwelijks den achteruitgang in de andere groepen goedmaken.

Welke betekenis hebben deze verschuivingen?

In de eerste plaats worde er op gewezen, dat de gestegen uitvoerwaarde van Estland in Kronen nog geen gestegen uitvoer in goud behoeft te beteekenen. In hoeverre dit desondanks toch tot een interne saneering van de Estlandsche volkshuishouding kan hebben geleid is hier niet aan de orde.

Een nadere ontleding der uitvoercijfers leert echter, dat deze in beide landen in belangrijke mate werden beïnvloed door den uitvoer van hout en houtwaren. Dit bedrijf heeft een afzonderlijke conjunctuurbeweging vertoond. De totale stijging van den Estlandschen uitvoer met Kr. 26.4 miljoen komt voor Kr. 10.3 miljoen voor rekening van dezen uitvoer, terwijl deze uitvoer in Letland van Ls. 28.3 miljoen tot Ls. 40.1 miljoen steeg. Relatief daalde hier evenwel de voorsprong van Letland. Schakelt men den uitvoer van deze goederen echter uit, dan blijkt tegenover een stijging met 40 pCt. van den overblijvenden Estlandschen uitvoer een daling met 33 pCt. van den overeenkomstigen Letlandschen uitvoer te staan. In goud beteekent dit, dat de Estlandsche uitvoer constant is gebleven, de Letlandsche gedaald; in hoeveelheden, dat de Estlandsche uitvoer gestegen is, de Letlandsche gedaald.

Schakelt men bovendien ook den uitvoer van levensmiddelen uit, welke met behulp van exportpremiën in stand wordt gehouden, dan blijkt in Estland een stijging van Kr. 18.1 miljoen op 34.1 miljoen, in Letland een daling van Ls. 34.5 miljoen op 23.1 miljoen. Bezieet men alleen de groep der eindproducten, dan blijkt de uitvoer daarvan in Estland verdubbeld te zijn, in Letland zeer sterk ingekrompen.

In de eerste negen maanden van 1935 is de Let-

landsche uitvoer met 25 pCt. gestegen, de Estlandsche met 16 pCt. (na uitschakeling van den levensmiddelenexport resp. 10 pCt. en 7 pCt.). D.i. terug te voeren op een toeneming van de relatieve betekenis van Duitschland als afzetmarkt, waar vaak andere factoren dan de prijs beslissend zijn.

Wijziging van de indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De indexcijfers van Nederlandsche aandelen, opgesteld door de Bank voor Handel en Scheepvaart, die sedert Januari 1930 door de welwillende medewerking van deze instelling maandelijks in ons blad gepubliceerd worden, hebben een wijziging ondergaan. De cijfers van de afzonderlijke groepen hadden tot dusverre betrekking op het rekenkundig gemiddelde van de dagelijksche koersen der voornaamste maatschappijen. Het waren dus geen indexcijfers in den eigenlijken zin van het woord.

Hierin zal thans een verandering plaats vinden. Alle groepen voortaan herleid worden tot een zelfde basis, nl. 2 Januari 1929. Van alle ondernemingen of instellingen van een bepaalde groep, wier effecten officieel genoteerd worden, wordt op elken Woensdag de beurswaarde van het door haar uitgegeven kapitaal berekend (dus kapitaal × beurskoers). De aldus gevonden bedragen worden op een indexcijfer met basis 2 Jan. 1929 omgerekend.

Van de totale beurswaarde worden twee indexcijfers berekend, een met als basis 2 Januari 1936 e.v., d.w.z. met een jaarlijks wisselende basis, dus volgens de tot nu toe gevolgde methode en een met basis 2 Jan. 1929. Dit laatste cijfer treft men aan in de laatste kolom van de tabel en wordt thans voor de eerste maal gepubliceerd.

Deze cijfers zijn gebaseerd op de totale beurswaarde van nagenoeg alle gewone en preferente aandelen van Nederlandsche ondernemingen, die opgenomen zijn in de Prijscourant, uitgegeven door de Vereeniging voor den Effectenhandel.

Van eenige ondernemingen moesten de aandelenkapitalen buiten beschouwing blijven ter vermijding van dubbele opneming. Zoo werden niet opgenomen:

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.

Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzide	Industrie	Electriciteit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
Jan. '35	47.4	14.6	50.3	70.3	37.7	48.-	34.9	43.6	21.-	21.7	27.4	49.9	38.6
Febr. "	49.9	14.9	51.7	71.2	39.1	47.-	35.-	43.4	22.4	23.5	27.5	49.-	39.6
Mrt. "	49.7	14.9	50.7	70.8	38.2	44.1	34.1	40.2	21.4	23.-	27.5	44.4	38.7
Apr. "	50.8	15.3	51.7	71.2	39.3	47.-	37.9	41.8	21.6	24.2	26.9	44.9	40.3
Mei "	51.3	14.3	52.8	71.9	39.7	48.2	42.5	43.1	21.4	23.9	25.7	46.6	41.7
Juni "	51.9	14.7	53.9	72.1	41.3	49.5	46.8	47.-	23.1	23.8	28.5	46.7	43.5
Juli "	50.7	14.8	53.8	71.3	40.3	50.-	46.9	45.3	23.3	23.-	29.3	45.5	43.2
Aug. "	50.5	14.3	53.6	70.7	40.2	50.3	49.1	44.2	23.9	23.4	30.5	46.3	43.7
Sept. "	49.-	13.6	51.2	66.6	39.2	50.-	47.2	41.4	24.-	22.8	29.7	46.5	42.2
Oct. "	48.7	12.9	51.1	64.9	38.7	51.3	47.7	42.1	24.9	25.5	30.1	48.6	42.5
Nov. "	50.6	12.7	52.7	68.7	41.1	53.6	52.6	43.4	29.3	29.5	34.-	48.4	45.4
Dec. "	49.9	12.5	52.-	69.7	42.2	53.7	52.5	42.3	28.9	29.6	36.-	48.-	45.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8

Indexcijfer der totale beurswaarde 2 Januari 1936 f 2.558.045.500 = 100.

2 Januari 100.- | 22 Januari 104.9

8 " 102.1 | 29 " 106.2

15 " 104.4

de gewone aandeelenkapitalen van de N.V. Van den Bergh's Fabr. en Anton Jurgens' Vereenigde Fabr., waar de aandelen van deze maatschappijen grootendeels gehouden worden door Unilever N.V.;

ook niet N.V. Nederlandsche Scheepvaart Unie, doch wel de N.V. Stoomvaart Mij. „Nederland”, Rotterdamse Lloyd en Kon. Paketvaart Mij.;

ook niet N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, doch wel N.V. Gemeenschappelijk Bezit van aandelen van Philips' Gloeilampenfabrieken;

ook niet N.V. Dordtsche Petroleum Industrie Mij., doch wel N.V. Kon. Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië.

Voorts is eene correctie toegepast met het oog op de omstandigheid, dat een belangrijk deel van het aandeelenkapitaal der N.V. Kon. Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië zich niet in Nederlandsche, doch in buitenlandsche handen bevindt. Van het gewone kapitaal dezer Maatschappij ad f 503 miljoen is slechts nominaal f 335 miljoen in de berekening opgenomen. Deze correctie heeft bovendien het voordeel, dat het overwicht door het machtige gewone aandeelenkapitaal dezer Maatschappij op de vorming van het indexcijfer uitgeoefend, eenigszins getemperd wordt en meer in overeenstemming is gebracht met het belang, dat de N.V. Kon. Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië inneemt in het Nederlandsch nationaal vermogen.

Ook van het gewone aandeelenkapitaal van de N.V. Algemeene Kunstzijde Unie bevindt zich een zeer belangrijk gedeelte in buitenlandsche handen, weshalve slechts $\frac{1}{4}$ gedeelte daarvan werd opgenomen.

Eene ongewenschte storing in het indexcijfer wanneer in den loop van het statistiekjaar het totale nominale beurskapitaal, dat het voorwerp is der berekening, wijziging ondergaat, zooals het gevolg kan zijn van aandeeluitgiften, nieuwe opnamen van maatschappijen in de Officieele Prijscourant, doch ook van afstempeling van aandelen tot een geringer nominaal kapitaal, enz. wordt voorkomen door van het tijdstip af, waarop de bedoelde wijziging ingaat, de berekening niet langer te doen steunen op de basis, berekend voor den eersten beursdag van het statistiekjaar, doch dit bedrag dusdanig te vermeerderen of te verminderen als het geval geweest zou zijn, indien de bedoelde wijzigingen reeds op den eersten beursdag van het statistiekjaar bestonden.

Gedurende het tijdsverloop tusschen het openstellen eener aandelen-emissie met recht van voorkeur voor oude aandeelhouders en de betaling der nieuwe aandelen wordt eene correctie noodig wegens den invloed op het indexcijfer als gevolg van de koersdaling door het verhandelen ex claim en wordt deze correctie verkregen door eene aan de claim gelijkwaardige verhooging van den aandelenkoers.

INGEZONDEN STUKKEN.

INDUSTRIE- EN LANDBOUWSTEUN.

Ir. J. S. Keyser schrijft ons:

Met den heer Van Leeuwen¹⁾ ben ik het eens, dat het van belang is te weten, op welke wijze Minister

¹⁾ Zie E.-S.B. van 29 Jan. 1936.

Colijn tot de conclusie is gekomen, dat de industrie een steun ontvangt, welke ligt tusschen 100 en 150 miljoen Gulden per jaar. De heer Van Leeuwen geeft aan Dr. Colijn het goede voorbeeld en levert een proeve van een berekening van den indirecten steun, welke de landbouw zou genieten boven de bedragen, welke hiervoor zijn aangegeven in de begroting van het Landbouwcrisisfonds.

Op deze berekening valt echter wel iets aan te merken.

De heer Van Leeuwen is van meening, dat behalve de opbrengst der monopolieheffingen op ingevoerde granen ook nog als „steun” gerekend moeten worden de prijsverhoogingen, welke als gevolg van de monopolieheffingen, de in het binnenland geproduceerde rogge, gerst en haver ondergaan.

Ik zou willen opmerken, dat, voor zoover rogge, gerst en haver gebruikt worden als voedermiddelen voor de veehouderij, noch de opbrengsten van de monopolieheffingen, noch de prijsstijgingen van de in het binnenland geproduceerde granen te beschouwen zijn als „steun”. Alleen voor zooverre de *eindproducten* van den landbouw door de crisismaatregelen in prijs zijn gestegen kan er in den gebruikelijken zin van het woord sprake zijn van steun.

Men kan wel tot een heel hoog bedrag aan „landbouwsteun” komen door de prijsverhoogingen, die verschillende grondstoffen en tusschenproducten ondergaan, bij elkaar op te tellen, doch deze methode voert tot absoluut onjuiste conclusies.

Ook mag men bij de beoordeeling van de uitwerking van monopolieheffingen niet zonder meer aannemen, dat het monopolierecht ten volle prijsverhogend werkt voor het in het binnenland geproduceerde product.

De heer Van Leeuwen komt tot de conclusie, dat het fruitmonopolie, dat de invoer van appels en peren met 4 ct. per kg belast, de opbrengst van het in Nederland geproduceerde fruit met 9 miljoen Gulden verhoogt. Wanneer hij dit cijfer gevonden heeft door aan te nemen, dat alle in het binnenland geproduceerde fruit door het invoermonopolie 4 ct. per kg duurder wordt, dan acht ik het zeer de vraag, of het uitgangspunt juist is. Immers, er zijn zooveel verschillende soorten en kwaliteiten van fruit, dat moeilijk kan worden aangenomen, dat deze allen door de monopolieheffing op buitenlandsche appels en peren 4 ct. per kg in prijs zijn gestegen.

Naschrift. Ir. Keyser begeeft zich met zijn overigens juiste opmerking op een verder liggend en meer gecompliceerd gebied, nl. van de vraag of de optelling van alle steunbedragen, welke de diverse takken van landbouw en industrie op directe en indirecte wijze ontvangen, ook weergeeft de totale belasting der gemeenschap. Inderdaad is zulks niet het geval. Zoowel voor den landbouw als voor de industrie doen zich gevallen voor, waarin de prijsverhoging, tengevolge van den steun aan één bedrijfstak gegeven, op een andere bedrijfstak drukt zonder dat deze laatste dezen verhoogden druk op den afnemer van zijn product kan afwentelen. De tijd, maar vooral ook de gegevens ontbreken mij op dit ongetwijfeld interessante vraagstuk nader in te gaan en een zoo

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2/8 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	2/8 Febr. 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	21.253	125.284	122.943	1.500	2.665	775	127.949	123.718
Rogge	3.882	27.289	24.769	—	—	—	27.289	24.769
Boekweit	64	2.658	4.270	—	—	—	2.658	4.270
Mais	19.930	97.833	101.539	7.319	20.576	15.023	118.409	116.562
Gerst	6.851	43.641	20.322	250	1.508	3.091	45.149	23.413
Haver	335	7.396	6.926	—	—	460	7.396	7.386
Lijnzaad	3.486	20.175	6.210	6.969	22.849	58.674	43.024	64.884
Lijnkoek	1.600	8.030	127	—	—	—	8.030	127
Tarwemeel	386	2.211	2.370	120	564	765	2.775	3.135
Andere meelsoorten	704	3.798	5.778	72	566	551	4.364	6.329

juist mogelijke berekening van den totalen druk op de *gemeenschap* op te stellen.

Mijn betoog heeft zich dan ook, zooals ik uitdrukkelijk vermeldde, beperkt tot een beschouwing over de door Minister Colijn geciteerde cijfers, welke klaarblijkelijk verkregen waren door optelling van de gezamenlijke bedragen, welke diverse takken van ons bedrijfsleven uit hoofde van direct en indirect werkende Regeeringsmaatregelen ten goede komen, en waarbij ik wees op een onvolledigheid in deze optelling.

Wat het appelen- en peren-invoerrecht betreft, vermeldde ik, dat „op basis van binnenlandsch gebruik *dezer fruitsoorten*”, dat wil dus zeggen van de appelen en peren alleen, een steun van f 9.000.000 berekend kon worden. Het cijfer der binnenlandsche appelen- en perenconsumptie werd mij van deskundige zijde verstrekt. Ir. W. H. VAN LEEUWEN.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)
I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Dec. 1935	Jan./Dec. 1935	Jan./Dec. 1934
Prod. Steenkolen in tonnen	1.010.713	11.877.845	12.340.861
Aantal normale werkdagen	24 ¹⁾	276	304

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	13.196 ²⁾	117.557	126.491 ³⁾
Netto-productie in tonnen..	13.196 ²⁾	117.557	126.491 ³⁾
Aantal normale werkdagen	16	175	216

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

Aantal normale werkdagen	5.220	70.265	11.932 ⁴⁾
Aantal normale werkdagen	24	307	51 ⁵⁾

Aantal arbeiders.	Gezamenl. Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 Januari 1936.....	{10.138 ⁶⁾ 18.870 ⁶⁾	73	243
1 Januari 1935.....	{10.253 ⁶⁾ 19.809 ⁶⁾	88	—

¹⁾ Oranje-Nassaumijn III; ²⁾ Wilhelmina, Emma, Hendrik en Maurits; ³⁾ Domaniale Mij, Laura en Julia; ⁴⁾ 20 Oranje-Nassaumijnen I, II en IV; ⁵⁾ 19 Willem-Sophia; ⁶⁾ 9.918 ton ruwe bruinkool en 3.278 ton bruinkoolbriketten. ⁷⁾ Januari en Mei. ⁸⁾ Bovengronds. ⁹⁾ Incl. 1.880 arbeiders in de nevenbedrijven. ¹⁰⁾ Ondergronds. ¹¹⁾ Incl. 1.974 arbeiders in de nevenbedrijven.

EMISSIES IN JANUARI 1936.

Staatsleeningen	f 102.960.000,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
Ned. Staatsleening 1936	f 104.000.000 4 % obl.	
„ a 99 %	f 102.960.000	
zijnde:		
Prov. en Gemeentel. Leeningen	„ 7.067.550,—	zijnde:
<i>Nederland</i>		
Prov. Gelderland	f 4.380.000 4 % obl. a	
99 3/4 %	f 4.369.050	
Prov. Zuid-Holland	f 2.600.000 4 % obl. a	
99 3/4 %	„ 2.593.500	
Gem. Utrecht	f 2.400.000 ¹⁾ 4 % obl.	
a 98 3/4 %	„ 105.000	
Kerkelijke Leeningen ²⁾	„ 182.300,—	
<i>Nederland</i>	f 182.300	
Totaal	f 110.209.850,—	
<i>Bovendien:</i>		
f 10.190.000,— 1-mnds. Schatkistb. a f	986,31 = 2 11/16 %	
„ 6.980.000,— 3- „ „ „	994,92 = 2 „	
„ 2.704.000,— 1-j. 4 % „ „ „	1.010,— = disc. 27/8 „	
„ 7.553.000,— 5-j. 4 % „ „ „	1.000,— = disc. 3 ⁹⁾ /10 „	
rend. 3 „		
rend. 4 „		

¹⁾ Van het provenu van deze leening is f 2.259.000 voor conversie afgetrokken.

	Guldens	Rente-voet pCt.	Emissie-koers pCt.
Ger. Kerk v. Amsterdam	150.000	4 1/2	100
Ver. v. Diaconessenarbeid in Dordrecht en Omstr. (waarvan f 7.700 voor conversie) ..	40.000	5	100

Emissies in 1936.
(In Guldens.)
Nieuw kapitaal: Conversies:
Obligatiën Aandeelen Totaal
Jan. 110.209.850,— — 110.209.850,— 2.266.700,—

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 3 Februari 1936 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				%
Londen *)	£	12.10 ⁸⁾	7.29 ⁵⁾	
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.28	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.73 ⁵⁾	4
Brussel *)	100 Belga	34.59	24.85	2
Luxemburg	100 Franc	—	6.21 ¹⁾	
Zürich *)	100 „	48.—	48.04	2 1/2
Praag	100 Kronen	—	6.11 ¹⁾	3
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.60	3 1/2
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.25	4
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.10	4 1/2
Sofia	100 Leva	1.797	1.82 ¹⁾	6
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.38 ¹⁾	5
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹⁾	
Athene	100 Drachme	3.23	1.39	7
Milaan	100 Lira	13.09	11.80	5
Madrid	100 Peseta	48.—	20.16	5
Lissabon	Escudo	2.68 ¹⁾	0.06 ⁵⁾	5
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.56	3 1/2
Oslo *)	100 „	66.67	36.64	3 1/2
Stockholm *)	100 „	66.67	37.60	2 1/2
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	32.95	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.85	5
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.87 ¹⁾	6
Riga (Letland) ..	100 Lat	48.—	48.—	5 1/2—6
Tallinn (Estland) ..	100 Estl. Kr.	66.67	40.50	4 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹⁾	3.21 ¹⁾	4
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	
Dantzig	100 Gulden	48.42	27.85	5
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	146.94 ¹⁾	1.45 ⁷⁾	1 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.46	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.41 ¹⁾	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹⁾	0.40 ⁴⁾	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	—	
Rio de Janeiro ...	Milreis (pap.)	0.8075 ²⁾	0.08 ³⁾	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.07 ¹⁾	
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	0.77 ¹⁾	
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁶⁾	0.14	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷⁾	0.37 ¹⁾	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.71	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.38 ¹⁾	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 ¹⁾	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 ¹⁾	1.46 ¹⁾	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.00 ¹⁾	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ¹⁾	1.32 ¹⁾	
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.58 ¹⁾	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.55 ¹⁾	3
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ¹⁾	4
Kobe	Yen	1.24	0.42 ¹⁾	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.48 ¹⁾	
Shanghai	Dollar	0.43 ¹⁾	0.44 ¹⁾	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.86	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.74	
Teheran ⁴⁾ (Perzië) ..	Pahlavi	—	7.60	
Bangkok	Baht	—	0.67 ¹⁾	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ¹⁾	7.29	3 1/2
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.48	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ¹⁾	5.83 ¹⁾	
Nieuw Zeeland	£	12.10 ¹⁾	5.86	

¹⁾ Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. ⁴⁾ Off. 0.36 vrije markt 0.09. ⁵⁾ Munteenheid=Rial (=een Kran.) ⁶⁾ Officiële koers; ⁷⁾ 0,05 1/4 export koers.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, Zilver). Includes monthly price data from 1925 to 1936.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vurenhout, Steenen, Cacao, Copra, Koffie) and KOLONIALE PRODUCTEN (Rubber, Suiker, Thee). Includes monthly price data from 1925 to 1936.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 10 Februari 1936.

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	25.760.273,55		
sels, Prom.	Bijbnk. "	527.477,94		
enz. in disc.	Ag.sch. "	3.158.571,60	f	29.446.323,09
Papier o. h. Buitenl. in disconto				
Idem eigen portef.	f	1.617.750,—		
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.				1.617.750,—
Beleeningen	Hfdbk. f	87.105.692,85 ¹⁾		
incl. vrsch.	Bijbnk. "	5.716.275,17		
in rek.-crt.	Ag.sch. "	37.452.950,18		
op onderp.)			f	130.274.918,20 ¹⁾
Op Effecten	f	125.118.490,47 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.		5.156.427,73		130.274.918,20 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				
Munt, Goud	f	132.599.925,—		
Muntmat., Goud		538.131.873,36		
	f	670.731.798,36		
Munt, Zilver, enz.		20.965.184,99		
Muntmat., Zilver				691.696.983,35 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds				39.608.321,46
Gebouwen en Meub. der Bank				4.600.000,—
Diverse rekeningen				3.339.340,50
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5, '32, S. No. 221)				15.486.148,55
	f			916.069.785,15
Passiva.				
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		4.049.884,01		
Bijzondere reserve		5.675.000,—		
Pensioenfonds		9.902.200,81		
Bankbiljetten in omloop		755.469.525,—		
Bankassignatiën in omloop		13.569,01		
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	68.426.911,70		
saldo's: { Anderen		45.267.698,20		
				113.694.609,90
Diverse rekeningen				7.264.996,42
	f			916.069.785,15
Beschikbaar metaalsaldo				345.082.351,05
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is				862.705.880,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht				

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) j 71.153.775,—
 2) Waarvan in het buitenland " 78.812.089,77

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
10 Febr. '36	132600	538.132	755.470	113.708	345.082	80
3 " '36	132600	538.132	777.498	99.148	342.374	79
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
3 " 1936	29.770	—	137.258	1.618	3.221
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
1 " '36 ²⁾	102.030		154.420	22.210	31.378
11 Jan. 1936	80.025	21.800	160.604	21.901	28.824
4 " 1936	80.025	22.095	160.072	24.794	28.175
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
1 " '36 ²⁾	1.600	74.230	11.570	58	
11 Jan. 1936	1.637	10.361	58.962	11.203	56
4 " 1935	2.051	10.381	62.438	10.836	55
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
5 Febr. 1936	201.188	399.833	60.695	14.440	13.855
29 Jan. 1936	201.116	397.138	63.330	18.753	13.988
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
5 Febr. '36	79.415	10.989	102.877	37.025	61.355	40,6
29 Jan. '36	80.045	15.851	106.040	36.723	63.978	40,3
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
24 " '36	65.386	691	11	10.860	1.314	4.968	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
31 Jan. '36	5.708	3.148	81.503	72	2.726	8.088
24 " '36	5.712	2.330	80.031	78	2.740	8.692
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Jan. 1936	76,6	20,3	5,1	3.884,0	72,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Jan. 1936	349,1	696,5	4.097,8	679,4	270,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Febr., 31 Jan. resp. 23, 10 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIE (in Belga's).

Data 1936	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
6 Febr.	3.403	64	1.242	84	160	40	4.108	13	865	
30 Jan.	3.400	66	1.241	84	160	40	4.101	15	866	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		"Other cash" ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
22 Jan. '36	7.635,5	7.619,3	336,9	6,4	4,7
15 " '36	7.634,3	7.617,9	327,9	5,3	4,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
15 " '36	2.430,2	3.619,7	6.605,0	130,6	77,9	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

2) "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 " '36	1	8.124	12.710	4.707	25.245	4.924

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.